ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
(EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ PROGRAMI)

ANTRENÖRLERİN MESLEKİ ETİK İLKELERE UYMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN ANTRENÖR VE SPORCU GÖRÜŞLERİ

DOKTORA TEZİ

Semiyha DOLAŞIR

Ankara

Ekim,2005

ÖNSÖZ

Günümüzde meslek etiği, meslek örgütlerinin sıkça sorguladıkları bir kavramdır. Türk sporunun yeniden yapılandırılması çerçevesinde, sporda en önemli eğitici kadro olan antrenörlüğün bir meslek olarak tanımlanması çalışmaları spor örgütleri tarafından başlamıştır. Bu çalışmada bir mesleğin meslek olarak kabul edilme şartlarından birisi olan meslek etiği kapsamında antrenörlerin mesleki etik ilkeleri araştırılmıştır.

Antrenörlerin meslek etiğini inceleyen bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın problemi, amacı ve önemi tartışılmıştır. İkinci bölümde araştırmanın kuramsal temelleri ele alınmıştır. Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi, dördüncü bölümde araştırmadan elde edilen bulgular ve yorumlar yer almıştır. Sonuç ve öneriler kısmı ise araştırmanın son bölümünü oluşturmaktadır.

Doktora eğitimim boyunca desteğini esirgemeyen ve araştırmanın her aşamasında değerli katkılar sunan danışmanım Prof. Dr. İnayet AYDIN'a, bilgi ve önerilerinden yararlandığım Prof. Dr. Ali BALCI'ya, Prof. Dr. Fehmi TUNCEL'e, Doç. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK'e, araştırmanın verilerinin toplanmasında bana destek olan spor uzmanı Himmet Oyar'a, ve Hale Güler'e, çalışmalarımın her döneminde bana destek olan aileme sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca Eğitim Bilimleri Fakültesinde doktora eğitimi almam konusunda bana destek olarak bu çalışmaya vesile olan Öğretim Görevlisi Dr. Oğuz ÖZBEK'e de teşekkür ederim.

Semiyha DOLAŞIR

ÖZET

ANTRENÖRLERİN MESLEKİ ETİK İLKELERE UYMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN ANTRENÖR VE SPORCU GÖRÜŞLERİ

Dolaşır, Semiyha
Doktora, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. İnayet Aydın
Ekim 2005, 82+x sayfa

Bu araştırmanın amacı, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini antrenör ve sporcu görüşlerine göre değerlendirmektir. Araştırmanın veri toplama aracı iki aşamada geliştirilmiştir. Birinci aşamada, araştırmacı tarafından geliştirilen ve Türkiye genelinde 384 antrenöre uygulanarak belirlenen 70 maddelik "Antrenörlerin Mesleki Etik İlkeleri" formu oluşturulmuştur. Geliştirilen form ön uygulama kapsamında 156 sporcu ve antrenöre uygulanmış ve 67 madde olarak son şeklini almıştır. Tarama modelinde olan araştırmanın evrenini, Türkiye'de Ocak- Mart 2005 tarihleri arasında Milli Takım kamplarına çağrılan milli takım sporcuları ile bu sporcuların antrenörleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, milli takım kamplarında bulunan sporcular (n=160) ve antrenörler (n=44) oluşturmuştur. Verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Antrenörlerin mesleki etik ilkelerinin belirlenmesi yüzde (%) ile, sporcu ve antrenör görüşlerine dayanarak antrenörlerin etik ilkelere uyma düzeylerinin hesaplanması betimsel istatistikler ile çözümlenmiştir. Antrenör ve sporcu görüşlerine göre antrenörlerin etik ilkelere uyma düzeylerinin karşılaştırılmasında ilişkisiz t testi kullanılmıştır. Seçilen bazı değişkenlere (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, kıdem, branş, kategori ve takımın cinsiyeti) göre antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin karşılaştırılmasında ilişkisiz t testi, tek yönlü varyans analizi (verilerin dağılımının homojen olduğu durumlarda), Kruskal Wallis testi" (verilerin dağılımının homojen olmadığı durumlarda) kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular şu şekildedir. Ampirik olarak 67 maddelik "Antrenörlerin Mesleki Etik İlkeleri" belirlenmiştir.

Antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri, sporcu ve antrenör görüşlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t(202)= 3.51, p<.05]. Antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin ortalamalrı (x= 312.45), sporcu ortalamalarından (x=291,50) daha yüksek bulunmuştur. Sporcu görüşlerine göre antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri, sporcuların branş [F(2,157)=3.66, p<.05], eğitim düzeyi [F(2,157)=3.96, p<.05], mezun olunan alan [t(76)= .865, p<.05], kıdem [KW (2)= 2.10, p<.05] ve kategori [t(158)= 3.91, p<.05] değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

SUMMARY

THE ATHLETE AND COACH THOUGHTS IN RELATION TO COMPLIANCE LEVELS TO PROFESSIONAL ETHIC CODES OF COACHES

Dolaşır, Semiyha
PhD. Educational Sciences
Advisor : Prof. Dr. İnayet Aydın
Octobar, 2005, 82+x pages

The purpose of this research is to determine compliance levels to professional ethic codes of coaches thoughts in relation to the athlete and coach . The tool to collect the data has been developed in two stages. At the first stage, “The Ethic Codes of the Coaches” has been determined which has been developed by the researcher and has been diminished down to 70 statements out of 384 statements applied to whole Turkey. These codes have been organised as Likert 5 type and applied to athletes and coaches. The target population of the research which is screening model has been the national athletes and coaches who attended the national camps between January and March 2005. The sampling groups of the research were athletes (n=160) and coaches (n=44) who attended the national camps. SPSS program was used for analyzing the data. Determining the professional codes of coaches was calculated with percent (%) while determining compliance levels of coaches based on coach thoughts was done by using descriptive statistics. In comparison of the compliance of coaches to professional ethic codes which was determined by athlete and coach thoughts, independent sample t test was utilized. According to the some selected variables (gender, age, education level, graduated area, tenure, branch, category and gender of the team) in comparion of the compliance level of the coaches in obeying the professional etic codes, independent sample t test, one-way ANOVA (when the data was hemogenous) and Kruskal Wallis (when the data was heterogenous) were utilized. The findings were as follows : 67 statements were developed ampirically as coaches’ professional ethic codes.

Compliance levels of coaches to professional ethic codes showed a significant difference according to thoughts of athletes and coaches [t(202)= 3.51, p<.05]. The thoughts of coaches related to compliance levels to professional ethic codes (X=291.50) was higher than those of the athletes (x=312.45). Compliance levels of the coaches according to the thoughts of the athletes showed a significant difference according to branch [F(2,157)=3.66, p<.05], education level [F(2,157)=3.96, p<.05], graduated area [t(76)= .865, p<.05], tenure [KW (2)= 2.10, p<.05] and category [t(158)= 3.91, p<.05].

İÇİNDEKİLER

Sayfa
ÖNSÖZ ... ii
ÖZET ... iii
SUMMARY ... v
İÇİNDEKİLER ... vii
ÇİZELGELER LİSTESİ ... ix

BÖLÜM I ... 1
GİRİŞ ... 1
Problem ... 1
Amaç ... 9
Önem ... 10
Sınırlılıklar ... 11
Tanımlar ... 12

BÖLÜM II ... 13
KAVRAMSAL ÇERÇEVE ... 13
Etik Kavramı ... 13
Etik Teoriler ... 15
Teleolojik Teoriler ... 16
Deontolojik Teoriler ... 18
Mesleki Etik ... 19
Spor Etiği ... 21
Antrenörlük ve Antrenörlük Etiği ... 22
Antrenörlük Etik İlkeleri ... 27
ABD Olimpiyat Komitesi Antrenör Etik İlkeleri ... 27
İngiltere Antrenör Stratejisi Birliği Etik İlkeleri ... 28
İngiltere Spor Antrenörleri Enstitüsü Antrenör Etik İlkeleri ... 29
Uluslar arası Antrenör Federasyonu Antrenör Etik İlkeleri ... 29
Kanada Profesyonel Antrenör Birliği Antrenör Etik İlkeleri ... 30
Amerikan Ulusal Gençlik Spor Birliği Antrenör Etik İlkeleri ... 31
Avustralya Spor Hekimleri Antrenör Etik İlkeleri ... 32

BÖLÜM III ... 34
YÖNTEM ... 34
Araştırmanın Modeli ... 34
Evren Örneklem ve Çalışma Grubu ... 34
Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ... 37
Mesleki Etik İlkelerin Belirlenmesi ... 37
Pilot Uygulama ... 43
Verilerin Analizi ... 45

BÖLÜM IV 47
BULGULAR VE YORUM 47
Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Antrenör ve Sporcu Görüşleri 47
Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Sporcu Görüşlerinin Seçilmiş Faktörlerle İlişkisi 51
Sporcu Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması 51
Sporcu Görüşlerinin Branşa Göre Karşılaştırılması 52
Sporcu Görüşlerinin Yaşa Göre Karşılaştırılması 52
Sporcu Görüşlerinin Eğitime Göre Karşılaştırılması 53
Sporcu Görüşlerinin Mezun Olunan Alana Göre Karşılaştırılması 54
Sporcu Görüşlerinin Kıdeme Göre Karşılaştırılması 54
Görüşlerin Kategoriye Göre Karşılaştırılması 55
Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Antrenör Görüşlerinin Seçilmiş Faktörlerle İlişkisi 56
Antrenör Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması 56
Antrenör Görüşlerinin Branşa Göre Karşılaştırılması 56
Antrenör Görüşlerinin Yaşa Göre Karşılaştırılması 57
Antrenör Görüşlerinin Eğitime Göre Karşılaştırılması 58
Antrenör Görüşlerinin Mezun Olunan Alana Göre Karşılaştırılması 58
Antrenör Görüşlerin Kıdeme Göre Karşılaştırılması 59
Antrenör Görüşlerin Kategoriye Göre Karşılaştırılması 60
Antrenör Görüşlerin Takımın Cinsiyetine Göre Karşılaştırılması .. 60

BÖLÜM V 62
SONUÇ VE ÖNERİLER 62
Sonuçlar 62
Öneriler 65
YARARLANILAN KAYNAKLAR 66
EKLER 73

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge Sayfa

1. Uygulama Yapılan Sporcu ve Antrenörlere Ait Kişisel Bilgiler 35

2. Branşlara Göre Antrenörlerin Evren ve Örneklem Sayıları 38

3. Örneklem Grubunun Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı 39

4. Ankete Cevap Veren Antrenörlerin Kişisel Bilgileri 40

5.AMEF'de Yer Alan Davranışların Mesleki Etik İlke Olarak Onaylanma Yüzdeleri 41

6. Faktör Analizine İlişkin Faktör Yükü, Madde Toplam Korelasyonu Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı Sonuçları 44

7. Sporcu ve Antrenör Görüşlerine Dayanarak Antrenörlerin Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler..... 47

8. Sporcu ve Antrenörle Görüşlerine Dayanarak Antrenörlerin Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin t Testi Analizi Sonucu..... 51

9. Sporcuların Cinsiyetine Göre Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin t Testi Analizi Sonucu 51

10. Sporcuların Branşlarına Göre Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Varyans Analizi Sonucu 52

11. Sporcuların Yaşlarına Göre Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin t Testi Analizi Sonucu 53

12. Sporcuların Eğitimine Göre Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin t Testi Analizi Sonucu 53

13. Sporcuların Mezun Oldukları Alan Değişkenine Göre Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin t Testi Analizi Sonucu..... 54

14. Sporcuların Kıdemine Göre Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonucu..... 54

15. Sporcuların Kategorilerine Göre Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin t Testi Analizi Sonucu 55

16. Antrenörlerin Cinsiyetine Göre Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeyine İlişkin t Testi Analizi Sonucu 56

17. Antrenörlerin Branşlarına Göre Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeyine İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonucu 57

18. Antrenörlerin Yaşlarına Göre Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeyine İlişkin Varyans Analizi Sonucu 57

19. Antrenörlerin Eğitimine Göre Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin t Testi Analizi Sonucu 58

20. Antrenörlerin Mezun Oldukları Alana Göre Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin t Testi Analizi Sonucu 59

21. Antrenörlerin Kıdemine Göre Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin T- testi Analizi Sonucu 59

22. Antrenörlerin Antrenörlük Yaptıkları Kategoriye Göre Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin t Testi Analizi Sonucu 60

23. Antrenörlerin Takımının Cinsiyetine Göre Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Varyans Analizi Sonucu 60

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi tanımlanmış, amaçları belirtilmiş, önemi vurgulanarak gerekli kavramlar açıklanmıştır.

Problem

Maddi değerlerin hızla manevi değerlerin yerini almakta olduğu günümüzde, insanların bireysel ve toplumsal ilişkilerinde doğru davranışları beklemeleri doğal olmasına karşın, bu doğru davranışlarla karşılaşmaları her geçen gün daha da zorlaşmaktadır. Bununla birlikte, bir meslek grubuna ait olan bireylerin, mesleklerinin gerekliliklerini yerine getirirken adil, insana değer veren, insanı seven davranışlara sahip olması ve bu davranışları göstermesi beklenir. Bir meslek alanındaki yeterlilik sadece o alana ait bilgi ve becerilere sahip olmakla değil, o alana ilişkin doğru tutum ve davranışlara sahip olmakla da ilişkilidir. Bu tutum ve davranışların evrensel boyutta kabul görmüş ve benimsenmiş değerlere uygun olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, meslek gruplarının evrensel değerler temelinde mesleki etik ilkelere sahip olmaları beklenir.

İnsanların bir arada yaşamaya başladığı günden bu güne, ahlak kavramı; insanların davranışlarını iyi-kötü, doğru-yanlış, gerekli-gereksiz ekseninde değerlendirmeye yarayan kurallar biçiminde oluşmuştur. İnsanların töresel ya da ahlaksal ilişkilerini, davranış biçimlerini ve görüşlerini inceleyen bir felsefe dalı olarak (Çalışlar, 1983 akt. Aydın, 2001, 3) etik ise sadece eylemin kendisini değil, eylemin yapılma nedenini, eylemin oluşma sürecini, eylemin sonuçlarının etkilediği insanı da incelemektedir. Yunanca'dan dilimize girmiş olan etik sözcüğünü Lamberton ve Minor (1995, 409), geçmiş ve bugüne ilişkin doğru ve yanlış ölçülerin anlatımı olarak tanımlamışlardır (akt. Aydın, 2001, 3). Kısaca etik;

İnsanlar arası değer ilişkileri üzerinde akıl yürütme, geçmiş ve bugüne ilişkin doğru ve yanlış ölçülerin anlatımıdır.

İlişkinin türü ne olursa olsun, yaşayan insan belirli bir bütünlüğü olan bir kişi olarak eylemde bulunmaktadır. Etik ilişki de, bu bütünlüğe sahip bireyin başka bireylerle olan eylemlerinde yaşayarak var kıldığı bir ilişkidir. Etik ilişkinin özelliği, yaşanan gerçek ilişki olmasıdır (Kuçuradi, 1999, 5).

Toplum içinde var olan meslek grupları üyelerinin mesleklerinin gerekliliklerini en iyi şekilde yerine getirmeleri ve mesleklerini yüceltecek davranışları sergilemeleri, o mesleğin toplum içindeki saygınlığını artıracaktır. Bu nedenle bir meslekte bilgi ve beceriler kadar o alana ilişkin doğru tutum ve davranışların sergilenmesi de son derece önemlidir. Bu noktada "mesleki etik" kavramı ortaya çıkmaktadır ve mesleki etik ilkelerin tanımlanmış olması gerekmektedir.

Meslek etiği insanla ilgili mesleklerde, meslek üyelerinin, mesleğin gerekliliklerini yerine getirirken kişisel eğilimlerini sınırlayarak meslek içi rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan mesleki etik ilkeler bütünü olarak tanımlanabilir (Aydın, 2001, 4). Meslek onuru, meslek etiğinin alanlarına özgü kurallarla ilişkilidir. Bu kuralların çiğnenmesi yalnızca kişiye değil, mesleğe de zarar verir (Pieper, 1999, 40).

Çağımızın önemli bir sosyal olgusu olan spor, insanların yapısal, duygusal, sosyal denge ve uyumlarını sağlayan bir etkinliktir. Spor, fiziksel, zihinsel ve ruhsal zindeliğin temel kaynağıdır. İnsanlarda hareket yeteneği, kendine güven sağlama, performans, oyun, macera, sağlık ve zindelik ile toplumsal özelikleri geliştirme şeklinde ele alınabilecek olan spor, bireylerde kişisel yetenek ve farklılıkları ile diğer insanların yetenek ve farklılıklarını kavramayı, başarı ve başarısızlıkta paylaşım ve paylaşmanın önemini kavramada değerli bir olgudur.

Belli bir katılımcı kitlesi tarafından rekabetin/yarışmanın gerçekleştirilmesi amacıyla yapılan çeşitli fiziksel aktiviteler anlamında kullanılan spor (Penney ve Chandler, 2000, 73), insanın bütünsel eğitimi için gerekli bir araç ve eylem olarak

tanımlanabilir (Grössing, 1992, 48). Spor, insanın gelişim özelliklerine doğrudan etki yaptığı gibi barış, sevgi, kardeşlik, hoşgörü, saygı, dürüstlük ve özveri gibi kavramları da beraberinde getirmektedir. Bununla birlikte spor, sürekli barışın sağlanması ve ülkeler arasındaki ilişkilerin daha iyi sürdürülmesi ile toplumsal sağlığın korunması gibi konularda da önemli bir araçtır (Sevim ve diğerleri, 2001, 1).

Sportif davranışın temelinde sportif erdem (fair play) bulunmaktadır. Fair play 15. yüzyılın ikinci yarısında genel bir kullanımla " fırsat eşitliğini korumak" anlamında kullanılmış, 18. yüzyılda da spor diline girmiştir (Sezen ve Yıldıran, 2003, 13). Uluslar Arası Fair Play komitesine göre, " fair play bir takımın veya sporcunun galibiyeti veya performansının düşmesini göz ardı ederek yaptığı jesttir" (Ateşoğlu, 1974, 7). Fair play, sporcuların oyun içerisinde sadece oyunun gözlenebilir kurallarına değil, ruhuna da saygılı olmalarını ifade etmektedir (Edgar, 1998, 207).

Son zamanlarda sporun gerçek amacından saptırılarak bir takım çıkarlar için araç haline gelmesi ve ahlak değerlerinin yerini maddi değerlerin alması, bu alanda spor etiğine duyulan ihtiyacı daha iyi ortaya koymaktadır. Sporun tarafları olarak, antrenör, hakem, sporcu, yönetici, seyirci ve medyanın görevlerini yerine getirirken bir takım etik ilkeleri davranışlarına yansıtmamaları, spor adına olumsuz gelişmelere yol açmaktadır.

Spor etiği genel anlamda, sporun gelişmesinde önemli rol oynayan sporun taraflarının görev ve sorumluluklarını dürüstlük, adalet, açıklık, tarafsızlık ve saygı gibi evrensel değerler doğrultusunda yerine getirmeleri, çalışmalarını ilkelere bağlamalarını kapsamaktadır. Spor etiğinin temel amacı da, bireylere spor alanında kabul görmüş evrensel etik ilkelerin benimsetilerek (Bucher ve Wuest, 1999, 22) bu ilkelerin sportif ortamlarda davranış boyutunda sergilenmesini sağlamaktır. Burada önemli olan, bu davranışların kazandırılmasında aracı olan antrenörlerin meslek etiği kapsamında antrenör meslek etik ilkelerini benimseyerek davranışlarında sergileyebilmeleridir.

Amerika Birleşik Devletleri Olimpiyat Komitesi, antrenörlerin önde gelen görevlerinin başında, sporcuları ile iyi iletişim kurmaları ve olumlu yönde ilerlemelerine yardımcı olmalarının geldiğini belirtmiştir. Bu iletişimin temel kaynağı da antrenörlerin sporculardan ne beklediği ve bu beklentilerin gerçekleşmesi için uygun davranışların belirlenmesidir. Bu davranışların belirlenmesinde antrenörlerin sahip oldukları etik ilkeler son derece önemlidir. Çünkü bu davranışlar etik ilkeler doğrultusunda belirlenmelidir (DeSensi ve Rosenberg, 1996 ,111).

Meslek etiği ile ilgili yapılan bazı araştırmalar kronolojik sıra ile aşağıda verilmiştir.

Bredemeier ve Shields (1986) sporcu ve sporcu olmayan bireylerin ahlâki olgunluk düzeylerini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada yüksekokul öğrencileri içerisinde basketbol takımında yer alan öğrenciler ile sporcu olmayan öğrencilerin benzer düzeyde ahlâki olgunluğa sahip olduklarını belirtirken, Robert ve diğerleri (1999), tarafından Amerika Birleşik Devletleri Askeri Akademisinde öğrenim gören 631 öğrencinin 4 yıllık eğitimleri sırasında spor olaylarına ilişkin etik değer seçimlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, spor derslerine ve sportif yarışmalara katılımın sporcuların etik değer seçimleri ve ahlâki gelişimleri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur (Robert ve ark.,1990, 170-178).

Gary (1986), tarafından Profesyonel Sporda Etik isimli literatür taraması ile yapılan çalışmada, profesyonel sporun günümüzde büyük bir iş sektörü gibi olduğu belirtilmiştir. Çalışma kazanma ve maksimum fayda sağlama bakımından iş adamları ile sporcular arasında benzerlik olduğunu ve bu kazanma ve maksimum fayda sağlama amacının dürüst olmayan davranışları sporun içerisine soktuğunu ortaya koymuştur (Gary, 1986, 30) .

Fain ve Gillespie (1990) tarafından meslek ve bilimsel araştırma etiği ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla beden eğitimi alanında eğitim almış 256 kişi üzerinde yapılan araştırmada, araştıramaya katılanların %78'inin etik uygulamada, çoğunlukla etik sistemlerden "kişisel inanç sistemi" ni benimsedikleri görülmüştür.

Ayrıca, yaş, mesleki kıdem ve eğitim düzeyi arttıkça mesleki etik kavramı hakkında bilgi sahibi olma düzeyi de artmaktadır (Fain ve Gillespie, 1990, 88-95).

Janelle ve Taylor (1994) beden eğitimi öğretmenlerinin etik ilkelerini belirlemek amacıyla ilgili literatürü tarayarak gerçekleştirdikleri çalışmada, beden eğitimi öğretmenlerinin sahip olması gereken mesleki etik ilkleri şu şekilde belirtmişlerdir; yöneticilerine, meslektaşlarına, ve kurallara karşı olumlu bir tutum sergilemek, mesleki bilgi yeterliğine sahip olmak ve bunu göstermek, fiziksel görünüm, sportmenlik ve sportif becerilere sahip olmada örnek olmak, etik davranışlarını özel ve mesleki yaşantısında sergilemek, meslek kuruluşlarının gerekliliklerini kabul etmek ve bu kuruluşlara katılmak, mesleki yükselmelerde yeterliliklerin bilincinde hareket etmek (Janelle ve Taylor, 1994, 144).

Pehlivan (1997) tarafından eğitim yöneticilerinin, hoşgörü, adalet, sorumluluk, dürüstlük, demokrasi ve saygı boyutlarında yer alan 79 etik ilkeye ne derece uygun davrandıklarını saptamak amacıyla 40 lise müdürü, 45 müfettiş ve 374 öğretmen üzerinde yapılan araştırmada, lise müdürleri altı boyutta yer alan etik ilkelerin çoğunluğuna “ her zaman” uygun davrandıklarını belirtmişlerdir. Ancak aynı araştırma da öğretmen ve müfettişler, lise müdürlerinin bu ilklere “genellikle” uygun davrandıklarını belirtmişlerdir.

Ellis (1997) beden eğitimi öğretmenlerinin beden eğitimi dersi sırasında öğrenci kaynaklı ortaya çıkan problemlere gösterdikleri tepkileri incelemek amacıyla 10 beden eğitimi öğretmeninin derslerinde gözlem yapmış ve öğretmenlerin öğrencilere ceza uyguladıklarını ve hoşgörülü davranmadıklarını belirtmiştir (Akt, Özbek, 2003, 8).

Aksoy (1998) tarafından literatür taraması ile yapılan araştırmada eğitim deneticilerinin davranışlarında sergilemeleri gereken etik ilkeler; kişisel farklılıklara duyarlı ve saygılı olma, toplumsal değerlere karşı duyarlı ve saygılı olma, yenileşme ve gelişmeye açık olma, yönetici ve öğretmenlere değer empoze etmeme, duygusal iletişim ve etkileşimden kaçınma, gizlilik ve bireylere zarar vermekten kaçınma, mesleki yeterlilik ve dürüstlük, şeffaflık, insana yönelik ve bilimsel sorumluluk ve manipule etmek olarak belirlenmiştir.

Çakır (1999), Pehlivan (1997) tarafından geliştirilen ölçme aracını kullanarak ilkokul müdürlerinin hoşgörü, adalet, sorumluluk, dürüstlük, demokrasi ve saygı boyutlarında yer alan 79 etik ilkeye ne derece uygun davrandıklarını saptamak amacıyla, ilköğretim müfettişleri, öğretmenleri ve okul müdürlerine uygulamıştır. Araştırmada okul müdürü ve öğretmenler saygı boyutundaki ilkelere her zaman uygun davrandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler hoşgörü boyutunda okul yöneticilerinin çoğunlukla uygun davrandıklarını belirtirken, müfettişler okul müdürlerinin bu boyutta etik davranışlarının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Holt (2000) tarafından yapılan "Yazılı Spor Basınında Meslek Etiği" adlı araştırmada, yazılı basında yer alan spor haberlerinde kullanılan dil incelenmiş ve yazılı spor basınında kullanılan dilin etik açıdan yanlış mesajlar verip vermediği araştırılmıştır. Araştırmada örneklem olarak Yeni Zellanda'nın en büyük şehri olan Auckland' da çıkan trajı en yüksek iki gazete New Zealand Herald (NZH) ve Sunday Star Times (SST) alınmıştır. Bu iki gazetenin spor sayfaları 35 gün boyunca (5 hafta- Haziran 1- Temmuz 5) başlıklarda kullanılan kelimeler ve kullanım şekilleri bakımından dört ana metafor altında incelenmiştir. Kullanılan kelimeler ve kullanım şekillerinin en yüksek olduğu metaforlar; şiddet metaforu (bu maç bizim için ya kazan ya da öl) , askeri metafor (genç silahlar hedefe ateş etti) ve makine metaforu (motor (oyuncu) şimdi ısındı) dur. Araştırmanın bulgularına göre, şiddete yönelik benzetmelerin (şiddet metaforu) NZH gazetesinde % 37.8, SST gazetesinde %41.1, askeri benzetmelerin (askeri metafor) NZH gazetesinde % 31.9, SST gazetesinde % 21.4, makine benzetmelerinin (makine metaforu) NZH gazetesinde % 26.3, SST gazetesinde % 30.4 düzeyinde kullanıldığı saptanmıştır. Sonuç olarak, bu gazetelerin spor sayfasını okuyan okuyucuların şiddet içeren, kaba bir dile maruz kaldıkları ve yazılı spor basınında kullanılan dilin etik açıdan yanlış mesajlar verdiği saptanmıştır (Holt, 2000, 88-103).

Dixon (2001) "Takımları Desteklemede Etik " isimli literatür taramasına dayanarak yaptığı çalışmasında, yarışma sporlarında seyirci rolünün şaşırtıcı düzeyde literatürde ele alınmadığını vurgulayarak, neden seyircilerin bir takımı desteklemeleri ve ne koşulda bu takımın sadakate değer olup olmadığı konularına açıklık getirmeye çalışmıştır. Çalışmasında takım taraftarlığını iki farklı yaklaşımla

tanımlamıştır. Birincisi fanatik taraftar (partisan), “ne pahasına olursa olsun takımım kazanacak” yaklaşımı, diğeri ise taraftar (purist), “ oyunu centilmence ve yeteneğimiz ölçüsünde oynamak, kazanmaktan daha önemlidir” yaklaşımıdır. Çalışmanın sonunda yazar bu iki yaklaşım yerine, sporun centilmence kuralına uygun ve göze hoş görünen şekilde oynanması durumunda destek veren ve takımlara koşulsuz bağlı olmayan “ılımlı fanatik” (moderate partisan) olarak farklı bir seyirci kitlesini tanımlamış ve bu seyircilerle spor ortamının daha etik ve daha barışçıl olabileceğini savunmuştur (Dixon, 2001, 149-158).

Kıranlı (2002) tarafından orta öğretim okul yöneticilerinin etik ilkeleri uygulama ve etik ikilemleri çözümleme yeterliliğini belirlemek amacıyla Eskişehir ilinde bulunan 17 genel lise ve 10 meslek teknik lisesi yöneticisi üzerinde yapılan araştırmada, tek bir etik yaklaşımın ya da ilkenin etik ikilemlerin çözümünde yeterli olmadığı, bireysel ve toplumsal ilkelerin çatıştığı konumda kişisel etik sitemine göre karar verildiği saptanmıştır.

Özbek (2003) tarafından resmi lise ve dengi okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini saptamak amacıyla, 465 beden eğitimi öğretmeni ve 398 lise müdürü üzerinde yapılan araştırmada araştırmacı tarafından hazırlanan “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İlkeleri” ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarında yer alan mesleki etik ilkelere, beden eğitimi öğretmenlerinin uyma düzeylerine ilişkin okul yöneticileri ile beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Beden eğitimi öğretmenlerinin profesyonellik, sorumluluk, dürüstlük ve saygı boyutlarında yer alan mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri okul yöneticilerinin görüşlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Kahraman (2003) tarafından ilköğretim müfettişlerinin mesleki etik ilkelerinin belirlenmesi ve bu ilkelere ne derece uygun davrandıklarının saptanması amacıyla yapılan araştırmaya 286 ilköğretim müfettişi, 70 okul yöneticisi ve 433 sınıf öğretmeni katılmıştır. Yedi coğrafi bölgeden 286 ilköğretim müfettişi tarafından belirlenen mesleki etik ilkelere (32 ilke), ilköğretim müfettişlerinin ne derecede uygun davrandıklarını belirlemek amacıyla Ankara ili Çankaya, Mamak

ve Yenimahalle merkez ilçelerinde görev yapan 70 okul yöneticisine ve 433 sınıf öğretmenine anket uygulanmıştır. Uygulama sonucunda, yönetici ve öğretmenler, müfettişlerin belirlenen etik ilkelere genellikle uygun davrandıklarını belirtmişlerdir. Okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerinin davranış ve rol boyutunda mesleki etik ilkeleri gözleme düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Beden eğitimi, ahlâk eğitimi ve rekabet kavramları arasındaki ilişkiye yönelik bir çok spor felsefecisi tarafından yapılan araştırmalarda, beden eğitimi bölümlerindeki eğitim süresince gerçekleştirilen yarışma ve bu yarışmalarda ortaya konan fair play (spor erdemi) anlayışının bireyin ahlâki eğitimini etkilediği, diğer bir deyişle beden eğitimi ile ahlâki eğitimi arasında ince bir ilişki olduğu savunulmuştur (Carry, 1998, 119-133; Singleton, 2003, 196) Beden eğitimi ve sporun etik karar verme ve ahlaki karakter gelişimi üzerinde olumlu etkileri olduğu görülmektedir. Sabock (1985) sporun öğrenciler arasında etik davranma, dürüstlük gibi özellikleri geliştirmede çok önemli bir fırsat olduğunu belirtmiştir (Spencer, 1993, 37). Diğer taraftan Bergman beden eğitimi ve ahlâk eğitimi arasında mantıksal bir ilişkinin olduğunu belirtmiştir. Bu ilişkinin temelini öğrencinin başarı kavramını algılayabilmesi için yarışmaların/rekabetin önemini kabul etmesine dayandırmaktadır. Bergman (2000, 561-573)., yarışmaların öğrencilerin kendi yetenek ve becerilerini diğer bireylerin yetenek ve becerileri ile belli standartlarla karşılaştırma imkanı sağladığını, bunun da öğrencileri uygulamalı bilgiyi kazanmaya motive ettiğini ve beden eğitiminin genel eğitimin bir parçası olduğunu belirtmiştir.

Bernstein ve diğerleri (2004) “Sporcu Sağlığında Normatif Etik” isimli makalelerinde, sporcu-spor hekimi ilişkisinin geleneksel doktor-hasta ilişkisinden farklı olduğunu belirtmişler ve sporcu sağlığında etik ikilemlerin yaşandığı altı durumu tespit etmişlerdir. Bu durumlar; reklam, sağlığı korumaya yönelik çatışmalar, gizlilik, yeni tedavi yöntemleri, tehlikeli davranışa olanak sağlama, çocukların yönlendirilmesidir. Araştırmaya, 131 takım doktoru ve 31 etik alanında çalışmış araştırmacı katılmıştır. Araştırmacılar altı duruma ilişkin ifadelere katılma ve katılmama düzeylerini belirtmişlerdir. Araştırma sonucunda takım doktoru ve

etik bilimcilerin altı duruma ilişkin tutumlarında benzer etik değerlere sahip oldukları saptanmıştır.

Yukarıda yer alan araştırmalara bakıldığında, diğer mesleklerde olduğu gibi antrenörlerin de mesleki etik ilkelerinin belirlenmesi ve bu konu ile ilgili çalışmaların yapılması gerektiği görülmektedir. Sporun istenen düzeye erişmesinde antrenörlerin sahip oldukları etik dışı davranışların ortadan kalkmasının temel şartlarından birisi antrenörlerin evrensel değerleri temel almayı sağlayan, davranışlarına yol gösteren etik ilkeleri benimseyerek, davranışlarını bu ilkeler doğrultusunda yönlendirebilmeleridir. Kısaca ülkemizde antrenörler için gerekli olan antrenör etik ilkelerinin belirlenmesi, bu çalışmanın yapılması ihtiyacını ortaya koymaktadır.

Bu araştırmanın problemi, antrenörlerin mesleki etik ilkelerinin neler olması gerektiği, antrenörlerin sporcu ve antrenör görüşlerine dayanarak bu ilkelere ne derecede uygun davrandıklarıdır.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini antrenör ve sporcu görüşlerine göre değerlendirmektir. Bu genel amaca uygun olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin sporcuların ve antrenörlerin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. Antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin sporcuların görüşleri arasında,
    - Cinsiyete,
    - Branşa,
    - Yaşa,
    - Eğitim düzeyine,
    - Mezun olunan alana,

- Sporculuk kıdemine,
- Sporculuk yaptıkları kategoriye göre anlamlı bir fark var mıdır?

3. Mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin antrenörlerin görüşleri arasında,
   - Cinsiyete,
   - Branşa,
   - Yaşa,
   - Eğitim düzeyine,
   - Mezun olunan alana,
   - Antrenörlük kıdemine,
   - Antrenörlük yaptıkları kategoriye,
   - Takımın cinsiyeti değişkenlerine göre anlamlı bir fark var mıdır?

Önem

Değişik meslek gruplarında son yıllarda hızla sorgulanan etik, toplumdaki ekonomik, sosyal ve siyasal dalgalanmalarda bile tartışılması gereken bir kavram olarak kendini hissettirmektedir. Hızla manevi değerlerin yerini maddi değerlerin aldığı günümüzde, her meslek grubunun, mesleklerine ilişkin olarak belirleyip, koruyarak kendilerinden sonraki meslektaşlarına aktararak hizmet ideallerini sürdürebilecekleri mesleki etik ilkelere ihtiyaçları vardır. Bu nedenle mesleki etik, üzerinde çalışılması gereken bir konudur.

Sporun başarısı ve gelişimi, bünyesinde barındırdığı antrenörlerin/eğitmenlerin başarısı ile yakından ilgilidir. Spor eğitmeni denildiğinde ilk akla gelen kişiler sporcuyla bire bir ilgilenerek onların performanslarını artırmayı amaçlayan antrenörlerdir.

Antrenörler sporcularının performanslarını sadece psikomotor alanda değil bilişsel ve duyuşsal alanda da geliştirerek artırmayı amaçlamalıdır. Bu alanlarda gelişimin sağlanması için de antrenörlerin yeterli bilgi ve ahlak eğitimine ihtiyaçları

vardır. Bu ahlak eğitiminin uygulamalara yansıma şekli, antrenörlerin davranışlarını etik ilkeler doğrultusunda gerçekleştirmeleri ile olabilmektedir.

Ülkemizde antrenör, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde yer alan Spor Eğitim Dairesi Başkanlığı tarafından federasyonlar işbirliği ile ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarının Antrenör Eğitim Bölümleri tarafından olmak üzere iki kaynaktan yetiştirilmektedir. Ancak ülkemizde her iki kaynaktan yetişen antrenörlerimizin eğitim sürecinde "Antrenör Etik Eğitimi " adı altında bir eğitim verilmemektedir (Ek-1) . Bu eksikliğin önemli bir nedeni ülkemizde Antrenörlerin Mesleki Etik İlkeleri'nin belirlenmemiş olmasıdır.

Antrenörlerin sporcular ve sporun gelişimindeki büyük önemi ve sporcular tarafından örnek alınan bireyler olması göz önüne alındığında antrenörlerin eğitimleri son derece önem kazanmaktadır. Bu araştırmanın tamamlanması sonucunda, "Antrenörlük Meslek Etik İlkeleri" belirlenmiş olacaktır. Bununla birlikte, ilkelerin antrenörlere kazandırılması ve uygulamaların bu ilkelerin rehberliğinde gerçekleştirilmesi sporda olması gereken sportif erdem anlayışını pekiştirebilir.

Ülkemizde antrenörlerin meslek etiği ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma antrenör etik ilkeleri ile ilgili bir literatür sağlayacağı gibi, bu alanda yapılması düşünülen diğer çalışmalara da ışık tutacağı düşüncesi ile önemli görülebilir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma, Temmuz- Kasım 2004 döneminde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi Başkanlığınca ülke çapında düzenlenen antrenör kurslarına katılan antrenörler ve Ocak-Mart 2005 dönemi milli takım kamplarına katılan antrenörler ve sporcular ile sınırlıdır.

Tanımlar

Bu araştırmada, bazı kavramlar aşağıdaki anlamları ile yer almıştır.

Antrenör, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilatı ve İl Müdürlüklerinde görevli antrenörler ile ülke çapında fahri olarak bireysel, ikili ve takım sporları branşlarının temel tekniklerini sporcularına aktaran, davranışları ile onlara örnek olan ve onları yarışmalara hazırlayan kişilerdir.

Milli Takım Antrenörü, Uluslararası yarışmalarda bireysel, ikili ve takım sporları branşlarına ait temel teknikleri ve etik ilkeleri (davranışları) sporcularına öğretmeyi talep eden ve sportif karşılaşmalarda ülkemizi temsil eden bireylerdir.

Milli Takım Sporcusu, Uluslararası yarışmalarda bireysel, ikili ve takım sporları branşlara ait temel teknikleri ve etik ilkeleri (davranışları) öğrenmeyi talep eden ve sportif karşılaşmalarda bu kazanımlarını sergileyerek ülkemizi temsil eden bireylerdir.

Mesleki Etik İlkeler, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilatı ve İl Müdürlüklerinde görevli antrenörler ile ülke çapında fahri olarak bireysel, ikili ve takım sporları branşlarında görev alan antrenörlerin görevlerini yerine getirirken uymaları gereken, antrenörlere rehberlik eden yazılı ilkelerdir.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde etik kavramı, etik teoriler, meslek etiği, spor etiği, antrenörlük ve antrenör etik ilkeleri açıklanmıştır.

Etik Kavramı

Toplumların “iyi”nin arayışı içinde olmaları bir takım değerlerin de ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu değerler genelde tüm insanlar tarafından da kabul edilmektedir. Bu ortak kabul, insanların bir arada yaşamalarını sağlamaktadır. İnsanlarda var olan bu değerler etik olarak ifade edilmektedir.

Etik doğru ve yanlış davranışları tanımlayan kurallar bütünüdür. Bu etik kurallar bizlere davranışlarımızın kabul edilebilirliğini, kabul görmezliğini ve yanlışlığını söyler (William, Davis ve Post, 1988, 52).

İnsanlık tarihi bir çok “kötü” olarak nitelenen olaylardan bahsetse de, insanlık varoluşundan beri devamlı olarak “iyi” olan olaylara yönelmiştir. Kötü olarak görülen bu olaylar, iyiye giden yolun çakıl taşları olarak nitelenebilir. Tüm evrende yaşayan insanlar eğer her zaman iyi’nin peşinden koşmasalardı, bugünkü uygarlık ve yaşam düzeninden söz edilemezdi (Aydın, 2001, 1).

Eski Yunanca’dan gelen etik sözcüğü, “ahlaki, ahlakla ilgili” biçiminde açıklanmaktadır. Bu sözcüğün günümüzdeki anlamı, insan tutum ve davranışlarının iyi (doğru) ya da kötü (yanlış) yönden değerlendirilmesidir (Aydın, 2001, 4). Etik, geçmiş ve bugüne ilişkin doğru ve yanlış ölçülerinin anlatımıdır (Lamberton ve Minor,1995, 409, Akt. Aydın, 2001,3).

Etik, hangi hareketler ahlakça doğru, hangi hareketler doğru değil gibi sorulara temas eden felsefenin bir dalıdır ve değer yüklü bir tanımlamadır (Fain, 1992, 91). Kuçuradi ise etiği, belli gruplarda belli zamanlarda geçerli olan, kişilerin birbirleriyle ilişkilerinde değerlendirmelerini, eylemlerini, tutum ve davranışlarını belirlemeleri beklenen değişik ve değişken norm sistemleri ve felsefenin bir araştırma alanı olarak tanımlamıştır (2000, 47). Etik neyin değerli olduğunu belirlemek, davranışlarımızda adaletli olanı sergileyebilmektir (Kretchmar, Morgan ve Meier, 1994, 237). Etik bir yaklaşım tutarlılık, ve önemsemeyi içermelidir (Haynes, 2002, 29).

Billington 'a (1997, 45) göre etik doğru ve yanlış davranış teorisi, ahlâk ise onun pratiğidir. Ahlâk kavramı, kısmen doğal olarak maddi norm ve değer anlayışlarından oluşarak, bir toplumun gereksinimlerini nasıl karşılayacağını söyleyen kurallara sahip bir düzeni ifade ederken, ahlâkilik kavramı, ahlâk kavramından farklı olarak, düzen değil, bir ilke kavramıdır. Bu noktada etik ahlâk ve ahlâkilik arasındaki ilişkiyi yansıtarak eleştirel olmayı hedefler, bir aydınlatma sürecini harekete geçirerek, önyargıları ve eylem zorunluluklarını aydınlatıp çözer (Pieper, 1999,49).

İnal'a (1996) göre etik, insanların bireysel ve toplumsal ilişkilerinin temellerini oluşturan değerleri, normları, kuralları, doğru- yanlış ya da iyi-kötü gibi ahlâksal açıdan araştıran felsefe disiplinidir (Akt Aydın, 2003, 15).

Ahlâk yanlış ve doğru, iyi ve kötü, erdem ve kusur ile yaptıklarımızı ve sonuçlarını değerlendirme ile ilgilidir. Ahlâk felsefesi ya da etik, ahlâki yargılarımızın statüsünü analiz ederek, ahlâki tutumlarımız ardında yatan yargılarımızı ele alır (Nuttall, 1997, 15).

Etikle ilgili yukarıda yapılan tanımların çoğunun ortak noktaları şunlardır; etik, felsefenin bir dalıdır, iyi ya da kötü olarak bir değerlendirme vardır, birtakım değerlere ve normlara dayalıdır. Kısaca etik, insanların eylemlerinin, birtakım değerlere ve normlara dayalı olarak iyi veya kötü olarak değerlendirilmesidir.

Etik Teoriler

Bilimsel kuramlar, belli sorulara, akla dayanarak, ikna edici yanıt bulma arayışındadır. Bu nedenle, etiğin konusu olarak ahlâk ve ahlâkilik ilişkisinden ne kadar farklı soru çıkarılabilirse o kadar etik kuramın var olabileceği düşünülebilir (Pieper, 1999, 204-207). Etik teori nedir? Bu ifadenin yararlı kullanılması oldukça karmaşık bir tanımla ortaya konabilir. Etik bir teori, etik düşünce ve uygulamanın teorik hesabıdır ki , bu hesap ya temel etik inanışlar ve prensiplerin doğruluklarının genel bir testini vurgular veya böyle bir testin olmayacağını ifade eder (Williams, 1985, 72). Ahlâki karar verme sürecinde ortaya çıkan etik kuramlar, etiğin kuramsal bilgiye duyduğu ilgiyi betimleyici ifadelerle, pratiğe duyduğu ilgiyi ise normatif ifadelerle açıklar (Pieper, 1999, 204-207).

Betimleyici etik, normatif etik ve metaetik, olmak üzere etiğin üç türü vardır. **Betimleyici Etik**, insan eylemlerini gözlemleyerek, insanın kendi eylemine eleştirisel bakarak aydınlanmasını amaçlar. **Normatif Etik,** betimleyici etiğin tersine ahlâki eylemler için norm, standart, ortak değer ve düzenleyici ilkeler ortaya koymayı amaçlar. **Metaetik** ise etik alanın içinin araştırılmasıdır. Etik kavramların anlamları ya da etiğin yöntemleri, etik bilginin ne yollarla olanaklı olduğu ya da etik eylemlerin gerçekleştirilmesinde aklın yeri konusunda sorulara cevap arayarak, ahlâki yargıları analiz etmeyi amaçlar (Haynes, 2002, 251).

Ahlâki eylemler için norm, standart ve düzenleyici ilkeler ortaya koymayı amaçlayan normatif etik, kapsadığı çok sayıda etik teori ile birlikte etiğin en büyük çalışma alanını oluşturmaktadır. Normatif etik teoriler, teleolojik, aksiyolojik ve deontolojik teoriler olmak üzere üçe ayrılır. White (1988) 'ın "sonuç merkezli yaklaşım" olarak adlandırdığı (Desensi ve Rosenberg, 1996, 54) teleolojik etik, ahlâki eylemin değerini belirleyen şeyin eylemin sonucu olduğunu ileri sürer. Önemli olan eylemin sonucudur (Cevizci, 2002,13-17). Aksiyolojik etik, teolojik etiğe yakın olmakla birlikte, eylemin sonucu yanında içerdiği değerden dolayı da ahlâken doğru olduğunu ileri sürerken, deontolojik etik, sonuçtan çok eylem üzerinde odaklanmıştır. Eylemin temelindeki iyi niyetin önemli olduğunu öne süren deontolojik etik, akıllı ve sorumlu bir varlık olan insanın yerine getirmesi gereken

ödevlerinin ahlâkın temelini oluşturduğunu ileri sürmektedir (Aydın, 2001, 3; Cevizci, 2002,13-17).

Teleolojik teorilerden Bentham'ın "faydacılık" ve deontolojik teorilerden "Kantçı" etik, eylemlere rehberlik edecek yaklaşımları içeren normatif etik kuramlardır (Aydın, 2003,18).

Bu çalışma da ahlâki eylemlere rehberlik edecek olan ilkelerin belirlenmesi amaçlandığından teleolojik teorilerden faydacılık ve deontolojik teorilerden kantçı etik açıklanacaktır.

Teleolojik Teoriler

Etikde teleolojik teoriler "iyi ya da insanca istenen kavramlar" a dayalıdırlar. Ancak neyin iyi, neyin istenen olduğuyla ilgili bir çok görüş vardır. Frenkena (1973) neyin iyi olduğuyla ilgili zevk, güç, bilgi, kendini gerçekleştirme ve mükemmelliği ihtimaller olarak sunmaktadır. Buna ek olarak bunların ahlaki olmayan değerler olduğu vurgulanır. Bu tarz iyinin kalıplaşmış anlam taşımaması gerekmektedir. Bir hareketin doğru veya iyi olduğuna karar vermek için, eylemin ahlaki olmayan tanımlaması yapılmalıdır. Bu teorinin temel araştırma konusu en iyiye ulaşmaktır (Cevizci, 2002, 15). Bu durumda, teleolojik etik, ahlaki bir kimsenin karakter ya da eğiliminden çok, etik davranışın gerçek ve mümkün olan yansımalarını vurgular. White (1988) buna "sonuç odaklı yaklaşım" demektedir (Desensi ve Rosenberg, 1996, 54).

Birçok ahlaki kararlar, teleolojik yöntem kullanılarak yapılmaktadır. Bir birey ahlaki bir problemle karşılaştığında herhangi bir hareketin (hareketsizliğin) yararlarını ve maliyetlerini irdelese, birey davranışın yansımalarına odaklanır. Bir lüks için para harcamak yerine, yardım için bağışta bulunmak, teleolojik bir anlayış üzerine olabilir. Spor deyiminde " faul yok, zarar yok " sonuç odaklıdır (Desensi ve Rosenberg, 1996, 55).

Faydacılık. Bu teorinin başlangıç noktası, bir eylemin doğru eylem olabilmesinin ölçütü mutluluğu en çoklaştırmasıdır. Diğer bir deyişle, eylemler kendi başlarına değil ancak sonuçlarının iyi ya da kötü olmalarına göre doğru ya da yanlıştırlar. Bentham tarafından 18. yüzyılın sonlarında ortaya konan ve Mill tarafından geliştirilen anlayışa göre mutluluk, tercihlerin ya da arzuların gerçekleşmesi olarak görülür. İkisi için de geçerli olan şey mutluluğun istendiği ve mutluluk miktarı temelinde farklı sonuçlar arasında karşılaştırmaların yapılabileceğidir (Nuttall, 1997, 222).

Bentham (1748-1832) faydacılığı, birey ve topluluk için iyiliği ya da mutluluğu artırma eğilimi olarak tanımlar. Faydacılık elde etmeye, çabalamaya değer tek iyinin zevk ve mutluluk olduğunu öne sürer. Mutluluk genellikle farklı zevklerin toplamı olarak düşünülür. Acı zevkin tersidir ve kötüdür ve onun azaltılması ya da ortadan kaldırılması zevki artırır. Burada sosyal yaptırım çok önemlidir. Bir kimsenin mutluluğu diğer kimsenin mutluluğu kadar önemlidir (Desensi ve Rosenberg, 1996, 59-60). Faydacılık farklı bir yöne bakar, onun ilgilendiği, iyi olmayı açıklayan en önemli doğal yaklaşımlardan birisi haz (zevk) ve acının yokluğudur (Williams, 1985, 76).

Mill ise faydacılığı “ en büyük mutluluk” olarak tanımlamıştır. Eylemin doğru ya da yanlış olması, sonuçlarının mutluluk getirip getirmemesi ile ilgilidir (Bilington, 1997, 199). Bir hareketin doğru ya da yanlış olması en fazla sayıda bireye en fazla mutluluğu vermesine bağlıdır. Bir davranışın iyi ya da kötü olarak yargılanabilmesindeki gösterge, onun yansımaları veya muhtemel yansımalarıdır. En büyük yararları ortaya koyan hareketler doğru iken zararlı etkiler ortaya koyan hareketler yanlıştır ve bu hareketlerden kaçınmak gerekir. Burada en büyük yararı elde etmek amacıyla ortaya konan davranışın sonucu ahlaki kuralları çiğneyebilir, kişi mutlu olmak için hırsızlık yapabilir, yalan söyleyebilir. Bunun için davranışı değerlendirmede, sadece davranışın yararları değil, sonuçları da değerlendirilmelidir (Desensi ve Rosenberg, 1996, 60, 63).

Deontolojik Teoriler

Bir çok insan, yapılması gereken doğrunun o olduğunu bildiği için, kendini belli bir yönde hareket etme zorunda hisseder. Verilen sözlerin tutulması, doğrunun söylenmesi, diğerlerine saygı duyulması, diğerlerinin ebeveynlerini onurlandırmak bu kişilerce doğru olarak görülür. Bunlarca ortaya konulan davranışlar nadiren sorgulanırlar ve bir çoğu bunların her koşulda uygulanabileceğini iddia ederler. Nitekim bir kimsenin içten gelen değerlere dayalı hareketlerini yönlendiren bazı kurallar veya prensipler varsa bunlar ne tür kurallardır ve kişi hangi bakımdan kendisini bu kurallara mecbur hissetmektedir? Ahlaki zorunluluğun, hareketlerin sonuçlarının sorgulanmasını gerektirmeyen teorileri tanımlayan terim deontoloji olarak bilinmektedir (Desensi ve Rosenberg, 1996, 66).

Deontoloji kelimesi Yunanca anlamı “görev” ya da “zorunluluk” olan deon kelimesinden türetilmiştir. Garner ve Rosen (1967) ‘in açıkladığı gibi “deontolojik zorunluluk teorileri, hangi hareketlerin ahlaki olarak doğru olduklarını sonuçlardan çok eylemin temelindeki niyet ve eylemin önemiyle açıklarlar”. Hatta bu etik yaklaşım “görev etiği “ olarak tanımlanmaktadır. Buna göre, kişinin davranışlarının sonuçlarına bakılmaksızın davranışların haklılığı ispatlandıkça, kişinin ahlaki görevi sağlam bir yapı üzerine oturmuş olur (Desensi ve Rosenberg, 1996, 66).

Deontolojik etikde davranışın yansımalarının iyi ya da kötü olması önemli değildir. Kişinin tek görevi, kabul edilmiş ve iyi ortaya konmuş ahlaki standartlara bağlı olmasıdır (Desensi ve Rosenberg, 1996, 66). Ahlaki eylem evrensel ölçütlere göre değerlendirilmelidir.

Kantçı Etik. Kant (1724-1804), ahlaki davranışın, mutluluk, mükemmellik, kendini gerçekleştirme ve benzeri yararlı yansımaların olabileceği veya olması gerektiği fikrine karşı çıkmıştır. Kant’a göre etik belirlenebilen bir sonucu tatmin etme ile hiçbir ilgiye sahip değildir. Kant ahlâkı ‘iyi niyet’ ile bağdaştırmıştır. Bir eylemin yararlı olduğunu söyleyebilmek için o eylemin iyi niyetle gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir(Kant, 1982, 7). Kant “ dünyada hiçbir şey iyi niyet dışında

bir kriteri olmadan iyi olarak algılanamaz" görüşünü belirtmiş ve etik davranışın yalnızca iyi karaktere sahip birey tarafından ortaya konulabileceğini savunmuştur (Desensi ve Rosenberg, 1996, 69).

Ödev ahlakı olarak bilinen Kant'ın ahlakı, ödevin temeline ahlak yasasına saygıyı koymaktadır. Buradaki ahlaki yükümlülük eylemin sonucuyla değil, niteliğiyle ilgilidir (Akarsu, 1999,7; Cevizci, 2002,177).

Kant için tek etik davranış, görev anlayışında insanların katılığıdır. Bu nedenle ilk olarak "iş fikrini" gözden geçirmiştir. Kant her şahsın hareketlerine yol gösteren kuralların var olması gerektiğini ve bu kurallara sıkı sıkıya bağlı kalınmasını temel alır. Gerçek ahlaki sorumluluklar nedene dayanan görev hissi içerir (Desensi ve Rosenberg, 1996, 70).

Mesleki Etik

Etik direk olarak temel insan ilişkileri ile ilgilenir. Etik kurallar ahlaki davranışlar için rehberdir. Tüm toplumlar yalan söylemeyi, hırsızlık yapmayı, diğer bireylere zarar vermeyi yasaklayan etik kurallara sahip oldukları gibi, dürüstlüğü, sözünde durmayı, diğer bireylere yardım etmeyi ve saygı duymayı destekleyen etik kurallara da sahiptir. Bu temel davranış kuralları, düzenli bir toplum yaşamının korunarak devamlılığını sağlamada önemlidir (William, Davis ve Post, 1988, 52). Meslek grupları da toplum içerisinde önemli bir kitleyi oluşturmaktadır.

İş hayatının değişen doğası, iş yerlerinde meslek etiğine duyulan ihtiyacı ön plana çıkartmaktadır. Bugünün iş gücü eskiye göre bünyesinde farklı ırk, din, yaş, eğitim ve sosyo ekonomik statüye sahip insanlardan oluşmaktadır. Bu insanların sahip oldukları farklı değerler, amaçlar iş gücüne yansımaktadır (Lankard, 1991, 91).

İzveren'e (1980) göre meslek, "insanın bir toplumda bir hizmet amacına yönelik olarak gösterdiği sürekli çaba ve insanın varlığını sürdürmesi için zorunlu geçim kaynağıdır" (akt. Kahraman, 2003, 19). Engil' a (2000, 197) göre ise

meslek, “bireysel ve toplumsal bir işbölümü ve temel gereksinimleri karşılama ile ilgili bir uğraştır”.

Hugh ’a (1996) göre mesleki etik, belli bir meslek grubuna ilişkin doğru ve yanlış davranışları inceleyerek, bireylerin sağduyulu seçimler yapmalarında onlara yol gösteren ilke ve değerleri belirler. Mesleki etik, ilişkilerde dürüstlük, sözünde durma, doğaya ve insanlara saygılı olmayı gerektirmektedir (akt. Aydın, 2003, 23). Mesleki etiğin en önemli özelliği meslek etiği kurallarının evrensel olması ve bu kurallara meslek üyelerinin uyması gerekliliğidir (Kuçuradi, 1997, 21).

Mesleki etik ilkeler meslek birlikleri tarafından ortaya konmuş, zaman içerisinde tartışılarak doğruluğu kabul edilmiş ve günümüzde bir mesleğin olmazsa olmaz koşulu haline gelmiştir. Meslek etiği ilkelerinin amacı, mesleki uygulamaların niteliğini artırmaktır. Mesleki etik davranış, mesleği uygulamada doğru ve dürüst davranmaktır (Kultgen, 1988, 210).

Meslek etiği ilkeleri, genel ahlaki amaçlara dayalı, bir mesleğe üye insanların eylemlerine yol gösteren kısa yazılı kurallardır (Pritchard, 1988, 528). Mesleki etik ilkeler, dürüstlük, adalet, eşitlik, saygı gibi temel ahlaki değerler üzerine her meslek için ayrı düzenlenmiş özel yazılı kurallardır. Bu ilkeler meslek yaşamının gerçeklerini yansıttığı ölçüde önemlidir. Mesleklerin alanları ile ilgili sorumluluklarını açıklayarak ortaya koyar (Fain, 1992, 2).

Juusela’ya göre meslek etiği ilkelerinin üç temel işlevi vardır: (1) Yetersiz ve ilkesiz üyeleri ayırmak, (2) Meslek içi rekabeti düzenlemek ve (3) Hizmet ideallerini korumak. Windahl ve Rosengren’e göre bu genel işlevlerin yanı sıra, meslek etiği ilkelerinin meslek grubu üyelerinin topluma karşı sorumluluklarına ilişkin kuralları düzenleme işlevi de vardır (akt. Aydın, 2003, 26).

Spor Etiği

Spor çok boyutlu, toplumsal yapılı bir olgu olmakla birlikte, insan yaşantısının vazgeçilmez bir unsurudur.

Spor etik temele dayalı ve değerli kültürel bir uygulamadır (Whithead, 1998, 239). Spor, insan-toplum-kültür düzlemlerinde çok farklı boyut, anlam ve değerler ile sosyal bilimlerin konusu olurken; spora sosyolojik olarak bakmanın spor, sporcu ve başarı kavramlarının toplumların var olmalarında diğer toplumlar ve kültürler arasında seçkin bir konuma gelmelerinde son derece önemli olduğu görülmektedir (Erkal, Güven ve Ayan, 1998,17).

Toplumlar, insanın fiziksel gelişiminin yanı sıra zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimini sağlayan spor eğitimine oldukça önem vermişlerdir. Gerçekten de spor eğitimi, insanın fizik ve ruh yapısını geliştiren hareket faktörünün hemen her çeşidini ve bütün prensiplerini kapsayan en uygun bir araç olup, genel eğitimin bir parçasıdır (Özer, 1990, 60).

Günümüzde ülkeler arasında gelişen uluslararası dostluk olgusu ile birlikte bilimsel ve teknolojik yenilikler, spora çağdaş bir anlam kazandırmıştır. Böylece spor, ülkelerin kültürel ilişkilerini sağlayan, ülkeler arasındaki sorunları gideren ve ülkeleri birbirine yaklaştıran bir araç niteliği de kazanmıştır (Johnson,1984, 3).

Olimpiyat oyunları, sporun kültürler arası anlayış ve işbirliğinde bir araç olduğunu ortaya koyan iyi bir delildir. Uluslar arası ortak yaşama da evrensel değerleri ve deneyimi geliştirir. Bu evrensel değerler ve deneyim, farklı kültürlerden insanların açıkça anlaşılmış ve hürce ifade edilmiş değerler üzerinde birlikte yaşama yolları oluşturabileceklerinin doğrudan ispatıdır (Fain, 1992, 92).

Spor tarihinin oluşumundan bugüne spor toplulukları, sporun kendisine ait bir takım etik davranışlara sahip olduğu ve bu davranışların sporun taraftarlarına kazandırılmasının ve geliştirilmesinin önemli bir sorumluluk olduğuna inanmışlardır (Bucher ve Wuest, 1987, 19). Sporun gerçek anlamı ile varlığının sürdürülmesinde davranışların etik ilkelere uygunluğu son derece önemlidir. Son zamanlarda

sporun gerçek amacından saptırılarak bir takım çıkarlar için araç haline gelmesi ve ahlak değerlerinin yerini maddi değerlerin alması bu alanda spor etiğine duyulan ihtiyacı daha iyi ortaya koymaktadır. Sporun tarafları olarak antrenör, hakem, sporcu, yönetici, seyirci ve medyanın görevlerini yerine getirirken bir takım etik ilkeleri davranışlarına yansıtmamaları, spor adına olumsuz gelişmelere yol açmaktadır.

Spor etiği genel anlamda sporun gelişmesinde önemli rol oynayan sporun taraflarının görev ve sorumluluklarını dürüstlük, adalet, açıklık, tarafsızlık ve saygı gibi evrensel değerler doğrultusunda yerine getirmelerini kapsamaktadır. Spor etiğinin temel amacı da bireylere spor alanında kabul görmüş evrensel etik ilkelerin benimsetilerek bu ilkelerin sportif ortamlarda davranış boyutunda sergilenmesini sağlamaktır. Burada önemli olan, bu ilkelerin benimsetilmesinde araç olan antrenörlerin spor etiği konusunda eğitilmiş ve etik ilkeleri davranış boyutunda sergileyebilir düzeyde olmalarıdır.

Antrenörlük Ve Antrenörlük Etiği

Antrenörler, sporculara, spor kurallarını ve taktiklerini öğreten, onları karşılaşmalara hazırlayan, sporcuların kabiliyetlerini keşfederek, onları karşılaşmalarda belirli bir mücadele şekline hazırlayan ve yapılarına uygun bir disiplin geliştiren kişilerdir. Antrenörler sahip oldukları bilgi ve tecrübeleri sporcularla paylaşarak, spor kurallarını öğretmeye çalışırlar. Takım birlik ve beraberliği için kardeşliği sağlamaya çalışırlar. Antrenörler sporcuların eksik olan noktalarını tespit ederek onları hem fiziksel hem de psikolojik olarak karşılaşmalara hazırlarlar. Bu nedenle antrenörler sporcular açısından çok önemlidirler.

Sporda eğitici kadro denildiğinde akla ilk gelen “ antrenör” dür. Antrenör adı verilen spor eğitimcileri, sporun gelişmesinde oldukça önemli role sahiptirler. Antrenörün günümüzde çeşitli tanımları yapılmaktadır. Meydan Larousse’ ye (1992) göre antrenör; atlet, yüzücü, boksör v.b. sporcuları, spor veya spor takımlarını, yaptırdığı çalışmalarla yarışma veya karşılaşmalara hazırlayan kişiler

olarak tanımlanırken, Türk Dil Kurumu Türkçe sözlüğü, antrenörü; sporcu yetiştiren kimse olarak tanımlamıştır. Antrenör bir amaç için mücadele eden sporcuların eğitimli yöneticisidir (Şahin, 2002, 30). Bu tanımların yanı sıra antrenörün daha bir çok tanımı yapılmaktadır. Buna göre antrenör teknisyen olarak gerekli bilgileri, bilimin ışığında sporcunun başarısı için kullanan, daha sonra bu bilgileri spor becerileri ve stratejiler ile birleştiren ve farklı mizaçlardaki insanlara uygulayabilen kişi olarak tanımlanırken, antrenörün iyi bir organizatör, etkili bir yönetici, motive edici ve sporcuya bağımsızlığını, yeterliliğini kazandıran bir eğitimci olması gerektiği de belirtilmiştir (Vanek, 1971).

Tanımlardan da anlaşıldığı gibi antrenör, sporun temel taşı olmaktadır. Antrenöre ne kadar çok imkan sağlanır ve o ne kadar iyi eğitilir ve yeterlilikleri geliştirilirse, yetiştireceği sporcular da o kadar iyi performans gösterecektir. Buna göre, sporcu performansında antrenörün eğitimi ve yeterlilikleri oldukça önemli olmaktadır.

Spiler (1975, akt. Sevim ve diğerleri, 2001, 19) ise ideal bir antrenörde olması gereken özellikleri şöyle belirtmiştir:

- **Antrenör iyi bir branş bilgisine sahip olmalıdır;** Antrenörün, iyi bir branş bilgisinin yanı sıra, bazı yardımcı disiplinler (spor hekimliği, biyomekanik, pedagoji, istatistik v.b.) hakkında da bilgilenmesi gerekmektedir. Bu disiplinlerin spora transferi ve değerlendirilmesinin gerekliliği, ideal bir antrenörün bu disiplinlerle ilgili derinlemesine ve köklü bir eğitimden geçmelerini gerekli kılmaktadır.

- **Antrenör iyi bir genel kültür bilgisine sahip olmalıdır**; Antrenörün iyi bir genel kültür bilgisine sahip olması, antrenörün karakteri ve sporuyla ilişkisini olumlu yönde etkileyebileceği gibi, onun çevreyle de iletişim kurmasına yardımcı olabilmektedir.

- **Antrenörün kişisel ve karakter özellikleri yapacağı işe uygun olmalıdır;** Antrenör, eğitiminde ve gelişiminde, spor branş bilgisi, genel kültür bilgi seviyesi ne kadar önemli bir kriterse, antrenörün kişisel ve karakter özelliği de o oranda önemli bir kriterdir. Spor branş bilgisi ve genel kültür bilgisi eğitimiyle kazandırılabildiği halde, antrenörün kişisel ve karakter özelliğinin uygunluğu, herhangi bir disipline dayalı bilgiyle kazandırılmamaktadır. Bu özellik, yalnızca kendini sürekli geliştirmekle sağlanabilmektedir

İngiltere Antrenör Stratejisi Birliği antrenörün rollerini, bilgilendirici, değerlendirici, danışman, örnek, arkadaş, teşvik edip yönlendirici araştırmacı, eğitmen , gözlemci, organizatör, destekleyip motive edici olarak belirlemiş ve bu rolleri yerine getirirken sahip olması gereken becerileri şu şekilde belirtmiştir (United Kingdom Coaching Strategy Association, 2002),

- Sporcularla etkin iletişim kurabilmelidir,
- Öğrenme sürecini ve antrenman prensiplerini kavramalı ve farklı antrenör stillerini anlamalıdır,
- Genç neslin becerilerini görebilmelidir,
- Sporculara güvenlikleri hakkında tavsiyelerde bulunmalıdır,
- Fazla antrenmanın sebeplerini ve belirtilerini anlayabilmelidir,
- Sporcuların sakatlanma riskini azaltma yollarını bilmelidir,
- Her bir sporcunun ihtiyacına cevap verebilecek antrenman programları hazırlayabilmelidir,
- Sporcuların yeni beceriler kazanmasına yardımcı olmalıdır,
- Antrenman işleyişini ve sporcu performansını takip etmek için değerlendirme testleri kullanmalıdır,
- Sporculara beslenme ihtiyaçları hakkında tavsiyelerde bulunmalıdır,
- Sporcuların enerji sistemlerini geliştirme yollarını bilmelidir,
- Sporculara rahatlama ve zihinsel görüntüleme egzersizleri hakkında bilgi vermelidir,
- Destekleyici yasal yan ürünler hakkında sporculara tavsiyede bulunmalıdır,
- Sporcuların yarışma ve antrenman performansını değerlendirebilmelidir,

Amerika Birleşik Devletleri Olimpiyat Komitesi, antrenörlerin önde gelen görevlerinin başında, antrenörlerin sporcuları ile iyi bir iletişim kurmasını ve olumlu yönde ilerlemelerine yardımcı olmasını belirtmiştir. Bu iletişimin temel kaynağı da antrenörlerin sporculardan ne beklediği ve bu beklentilerin gerçekleşmesi için uygun davranışların belirlenmesidir. Bu davranışların belirlenmesinde antrenörlerin

sahip oldukları etik ilkeler son derece önemlidir. Çünkü bu davranışlar etik ilkeler doğrultusunda belirlenmelidir (DeSensi and Rosenberg,1996 ,111).

Kısaca, antrenörler sporculara hem bilgileri, hem de kişilik özellikleri ile örnek olan spor eğitmenleridir. Antrenörlerin davranışları sporcular tarafından sürekli gözlemlenmektedir. Bu nedenle, antrenörlerin davranışlarında etik ilkeleri gösterebilmeleri, sporcuların da bu ilkeleri benimsemelerinde önemli bir etkiye sahiptir.

Amerika Birleşik Devletleri Olimpiyat Komitesi, antrenörlerin etik dışı davranış türlerini şu şekilde belirtmiştir (DeSensi and Rosenberg,1996 ,111),

- Sporculara fiziksel ve sözel saldırı,
- Sporculara insancıl olmayan şekilde davranma,
- Performansı artırmak için ilaç kullanımını destekleme,
- Atletik programların eğitimsel amaçlarını göz ardı etme.

Sporun istenen düzeye erişmesinde antrenörlerin sahip oldukları bu etik dışı davranışların ortadan kalkmasının temel şartlarından birisi, antrenörlerin evrensel değerleri temel almayı sağlayan, davranışlarına yol gösteren etik ilkeleri benimseyerek, davranışlarını bu ilkeler doğrultusunda yönlendirebilmeleridir. Bu noktada antrenörlerin eğitimi önem taşımaktadır.

Sporun istenilen düzeye erişmesinin temel şartlarından birisi her düzeyde uygulama yapabilecek bilgili, becerili, yetenekli ve iyi eğitilmiş antrenörlere sahip olmaktır. Değişik spor branşlarında yetişecek antrenörlerin spor dalının özelliği dikkate alınarak bir model içerisinde eğitilmesi ve geliştirilmesi bir zorunluluktur (Cushion, Armour ve Jones, 2003, 215).

Avrupa'da antrenör eğitimine bakıldığında, Spor Bilimleri Enstitüleri Avrupa Ağı, Avrupa Birliği içindeki ülkelerin spor ve fiziksel eğitim konularında uzlaşmış eğitim ve araştırma enstitüleri ve yapılarını bir araya getirmektedir. Avrupa Birliği üyesi olamayan ülkelerin enstitüleri de bu ağın bir üyesi olabilmektedir. Bunun amacı, eğitim ve araştırmanın işbirliğini sağlanması ve Avrupa Birliği'nin

gelişimden kaynaklanan ekonomik, sosyal ve yasal gereksinimlere göre bu aktivitelerin ayarlanmasıdır. Bu ağ 1990 yılından bu yana varlığını ,sporla ilgili değişik eğitim seviyelerini içeren eğitim yapısı için bir Avrupa modeli' nin geliştirilmesi ve değişik sporlarla ilgili profesyonel profillerin temellerinde tanımlanan içeriğin geniş tabandaki üye ülkeler arasındaki varolan eğitim kurslarının birleştirilmesi amacıyla sürdürmektedir. Spor Bilimleri Enstitüleri Avrupa Ağı antrenörlüğün genel prensipleri' ni şu şekilde belirlemiştir (Sevim ve ark. ,2001 ,163-164),

- Antrenörlerin performansı artırmalarının yanında sporcuların sağlığı ile de ilgilenmesi beklenir,
- Antrenörlerin oyuncuların çıkarlarını ve sağlıklarını koruyup gözetmesi beklenir,
- Antrenörlerin sporcuların performansını artırması ve sağlıklarını koruması konusunda sorumlu kişilerle işbirliği içinde olması beklenir,
- Antrenörler yüksek seviyede antrenmanı geliştirmeli, uygulamalı ve teşvik etmelidir. Bunu yaparken de bilimsel bilgi ve tecrübelerini yansıtmalıdır. Aynı zamanda antrenmanın yapılabilirliğini iyi değerlendirmelidir,
- En yüksek seviye olan beşinci seviyedeki bilgiyi elde etmek için bilimsel prensiplerin ve onların uygulamalarının antrenörlerin eğitiminde yoğun olarak kullanması gerekir.

Antrenörlerin spor açısından önemi anlaşıldıkça, standartlara bağlı olarak davranmayan ve uygulamalarda kendi ölçülerini kullanan antrenörlerin spora ne denli zarar verdiği ortaya çıkmaktadır. Sporun istenen düzeye erişmesinde antrenörlerin sahip oldukları etik dışı davranışların ortadan kalkmasının temel şartlarından birisi antrenörlerin evrensel değerleri temel almayı sağlayan, davranışlarına yol gösteren etik ilkeleri benimseyerek, davranışlarını bu ilkeler doğrultusunda yönlendirebilmeleridir.

Antrenör Etik İlkeleri

Günümüzde antrenörlük mesleği içinde yaşanan etik dışı davranışlar antrenörlüğün ve sporun saygınlığını azaltmaktadır. Bu noktada, birçok uluslar arası spor komiteleri ve birlikleri antrenörlerin görevlerini saygı, dürüstlük, tarafsızlık, adalet gibi evrensel değerler doğrultusunda yerine getirmelerine rehberlik edecek "antrenörlük etik ilkelerini" belirlemiştir.

Amerika Birleşik Devletleri Olimpiyat Komitesi Antrenör Etik İlkeleri

Spor psikolojisinde gerekli olan uygulama kuralları, etik düzenlemeleri karşılamayı karmaşık hale getirmektedir. Bir çok spor psikoloğu gizlilik ve kişisel bilgi formunun kullanılması ile ilgili sorunlarla karşılaşmaktadır. Uygulamanın sonlanması ve çok yönlü ilişkinin ortaya konması zorlaşmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri Psikoloji Derneği (APA) hem sporcuyu hem de uygulayıcıyı zor ve tehlikeli durumlardan korumak için etik kodlar belirlemiştir (Ze, 2003,601). Bununla birlikte APA' nın da işbirliği ile Amerika Birleşik Devletleri Olimpiyat Komitesi antrenörün sahip olması gereken etik ilkeleri aşağıdaki şekilde belirlemiştir (American Psychological Association,1992),

Antrenör,

- Etik ilkeleri özel yaşantılarında ve çalışma hayatlarında benimsemeli ve bunları uygulamakta örnek olmalıdır,
- Gelişmeleri izlemeli ve uzmanlığını korumalıdır,
- Bilimsel ve profesyonel bilgisi alanıyla ilgili karar almada yargı temeli olmalıdır,
- Antrenman hizmetlerinin doğasını ve sonuçlarını tanımlamalıdır,
- Diğer bireylerin değer tutum ve kendisinden farklı olan fikirlerine saygı göstermelidir,
- Cinsiyet , yaş, din, dil, ırk ve benzeri ayırım gözetmeksizin, ayrımcılık yapmamalıdır,
- Cinsel tacizde bulunmamalı, mevcut sporcularla cinsel ilişkiye girmemeli ve daha önceden cinsel beraberliği olduğu sporculara antrenörlük yapmamalıdır,
- Sporcularını ve katılımcılarını tehlikelerden koruma sorumluluğunu almalıdır,
- Antrenörlük yetkisini kötüye kullanmamalıdır,
- Çoklu ilişkiler kurabilmeli ve yürütebilmelidir,

- Çalışma ortamında yetki sahibi olduğu sporcuları ile girmiş olduğu ilişkileri istismar etmemelidir,
- Danışmanlık yapmalıdır,
- Harcamalarında finansal sorumluluğu dürüstlük çerçevesinde yerine getirmelidir,
- Basın toplantısı ya da toplum önündeki konuşmalarda antrenörler etik ilkeler uyarınca görüş bildirmelidir. Bu görüşler yanıltıcı, yanlış ve aldatmacı demeç şeklinde olmamalıdır,
- Sporcu eğitimlerini sporculara gerekli bilgileri dürüst bir şekilde vermelidir,
- Sporcu aileleri ile oluşan sporcu ilişkilerinde antrenörlük rolünü netleştirmelidir,
- Başka antrenörler gözetiminde çalışan sporculara ihtiyaçları olduğu durumda destek vermelidirler,
- Performans artırıcı ilaç kullanımına tolerans göstermemelidirler,
- Sigara ve alkol kullanmamayı desteklemelidirler,
- Profesyonel ilişkinin bitiminde sporcu ile görüşmenin yasak olmadığı durumlarda mutlak suretle sporcularla görüşme yapmalıdır,
- Etkin ve gerekli antrenman programları hazırlamalıdır,
- Açık ve anlaşılır antrenman tanımlaması gerçekleştirmelidir,
- Antrenmanda açık, dürüst ve yeterli seviyede objektif bilgi aktarmalıdır,
- Sporcu performansını belirlenmiş standartlar dahilinde değerlendirmeli ve geri bildirim vermelidir,
- Belirlenen profesyonellik çerçevesi içerisinde takım oluşturmalıdır,
- Etik ilkelere hakim olmalıdır,
- Etik ilkelere uygunluk konusunda karmaşaya düştüğü durumlarda diğer antrenörlere danışmalıdır,
- Kulüp talepleri ile etik ilkeler arasında uyumsuzluk olması halinde durumu en iyi şekilde değerlendirip mümkün olduğunca etik kurallar çerçevesinde sorunu çözüme kavuşturmalıdır,
- Başka bir antrenörün etik ilkeler dışına çıkışına tanık olduğunda resmi olmayan uyarılarla olayın etik yollarla çözüme kavuşturulmasına destek vermelidir,
- Sporcuya zarar gelmeyecek şekilde, informal çözüm üretilmediği durumda resmi mercilere bildiride bulunmalıdır,
- Uygunsuz şikayetleri engellemelidir.

İngiltere Antrenör Stratejisi Birliği Etik İlkeleri

İngiltere Antrenör Stratejisi Birliği bir antrenörün sahip olması gereken etik ilkeleri şu şekilde belirlemiştir (United Kingdom Coaching Strategy Association, 2002):

Antrenör,

- İnsan haklarına saygılı olmalı din, dil, cinsiyet, yaş ve benzeri ayrım yapmamalıdır,
- Her bir sporcunun varlığına ve katılımına saygı duymalıdır,
- Çalışma yapılacak alanın sporcular için uygunluğundan ve güvenliğinden emin olmalıdır,
- Yarışma ilkelerine saygılı olmalı, rekabette adilliğe önem vermelidir,
- Güvenlik görevlileri/polislere yarışmalar esnasında saygı göstermelidir,
- Sporcu performans ve davranışları üzerindeki etkisinin bilincinde olmalı, aldığı sorumluluğu yerine getirmelidir,
- Yasaklanan veya izin verilmeyen ilaç kullanımını engellemelidir,
- Sporcu davranış ve performansına ilişkin gözlem, yorum ve eleştirilerini ilgili kişiye bireysel olarak bildirmelidir,
- Başka bir antrenörce çalıştırılan sporculardan kendi bünyesinde çalışmasını talep etmemelidir,
- Antrenörün sahip olması gereken yetkinlikler için uğraşarak, ilgi ve becerilerini yenileyip geliştirerek bu bilgilerini paylaşmalıdır,
- Antrenör imajına saygı duyarak her türlü ilişki ve iletişiminde yüksek standartlarda görünüm/temsil ve davranışlarda bulunmalıdır,
- Bünyesinde çalışan sporcuların gelişimine katkı sağlayacak her türlü uzmanlık alanı ile işbirliği içinde bulunmalıdır,

İngiltere Spor Antrenörleri Enstitüsü Antrenör Etik İlkeleri

İngiltere Spor Antrenörleri Enstitüsü tarafından belirlenen antrenör etik ilkeleri şunlardır (British Institute Sports Coaches, 2001),

Antrenör,

- İnsan haklarına saygılı olmalı ve ayrımcılık yapmamalıdır,
- Sporcularla etkin ve uygun ilişki kurmalıdır,
- Bağlılık ve çalışma koşullarını başlangıçta net bir şekilde belirtmelidir,
- İlgili kurum, kuruluş ve kişilerle işbirliği yapmalıdır,
- Bütünlüğü ve uyumu korumada dürüst davranmalıdır,
- Reklam ve tanıtımlarda doğru davranmalıdır,
- Gerekli konularda gizliliği korumalıdır,
- İyi niyeti kötüye kullanmamalıdır.

Uluslararası Antrenör Federasyonu Antrenör Etik İlkeleri

Uluslararası antrenör federasyonu antrenörün en önemli sorumluluklarının, sporcuların yeteneklerini ayırt ederek onları kendilerini keşfetme yolunda cesaretlendirip ulaşılması beklenen amaçları açıklamak olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte sorumluluklarını yerine getirirken antrenörlerin uyması gereken etik ilkeleri şu şekilde belirlemiştir (International Coach Federation, 2003),

Antrenör,

- Antrenörlüğü bir uzmanlık alanı olarak görüp, antrenörlük ilkeleri çerçevesinde hareket ederek, toplumun antrenörlük anlayışına zarar vermemelidir,
- Yetkinliklerinin bilincinde olarak sahip olduğu uzmanlık, deneyim ve becerilerini abartmamalıdır,
- Antrenörlük ilişkilerinde yapılacak anlaşmalarda açıklık ve anlaşırlığı temin etmelidir,
- Emin olmadığı sonuçlar hakkında yorum yapmamalıdır,
- Yasalarca herhangi bir zorunluluk olmadıkça, bağlı bulunduğu kurumla ilgili bilgilerin gizliliğini temin etmelidir,
- Bağlı bulunduğu kulüp' ün kendisinden yararlanacağı herhangi bir şey kalmadığı durumda kulüp 'ü bilgilendirmelidir,
- Kulüp ile antrenör arasında oluşabilecek herhangi bir anlaşmazlık durumunda kurum ihtiyaçlarına en iyi çözüm sunacak yöntemleri seçmelidir,
- Birlikte çalıştığı diğer bireylere saygı duymalı anlaşmalar çerçevesinde hareket etmelidir,

Kanada Profesyonel Antrenörler Birliği Antrenör Etik İlkeleri

Antrenörlük bir uzmanlık alanı olarak etik beklentiler çerçevesinde hem topluma hem de bireye fayda sağlayan ve zarar verici aktivitelerden kaçınma prensiplerini taşımalıdır. Antrenörlerin davranışlarında benimsemeleri gereken etik ilkeler şunlardır (Canadian Professional Coaches Association, 2003),

Antrenör,

- Gerekli eğitim programlarından geçerek profesyonel yetkinliğine erişmelidir,
- Antrenörler, öğrenme teknikleri, beceriler konularında bilgilerini bireysel projelerle, çalışma arkadaşlarına danışarak, seminer ve konferanslara katılarak yenilemelidir,
- Bireysel deneyimlerinin, davranışlarının, tutumlarının, değer yargılarının, sosyo-ekonomik düzeyinin, bireysel farlılıkların ve stresin bir antrenörün davranışında yaratacağı etkinin bilincinde olarak tüm çabasını yarar sağlama yönünde kullanmalıdır,
- Bireysel olarak zarar görebileceği aktivitelerden uzak durmalıdır,
- Antrenörlerin sporcu performansını daha ileriye götürmek için kullandığı antrenman teknikleri, beceriler ve güç yüklemesinin aynı zamanda sporculara zarar da verebileceğinin bilincinde olmalıdır,
- Yeteri kadar bilgili olmadığı konularda sorumluluk almaktan kaçınmalıdır,
- Yaptırmış olduğu aktivitelerin sporcuların yaş, deneyim, beceri, fiziksel ve psikolojik durumlarına uygun olduğundan emin olmalıdır,

- Sporcuları sistematik ve düzenli bir şekilde hazırlamalı, belirli zaman aralıkları ile gelişimlerini sağlayarak fiziksel ve psikolojik uyumlarını gözlemlemelidir,
- Sporculara zarar verebilecek antrenman tekniklerinden kaçınmalı, yeni yöntemleri dikkatli kullanmalıdır,
- Sporcuların üzerindeki baskıların bilincinde olarak olumlu deneyimler kazanmalarını sağlayacak şekilde davranmalıdır,
- Sakatlanmış sporcuların yarışmalara devamı kararını verirken, sporcuların gelecekteki sağlıklarını ön plana alarak hareket etmelidir,
- Görevini yerine getirirken hem fiziksel hem zihinsel olarak görev yerinde bulunmalıdır,
- Sporcuların spor aktivitelerinde kendi güvenliklerinden sorumlu olduklarını belirtmelidir,
- Sporcuları ile cinsel ilişkiye girmemelidir,
- Cinsel tacizden uzak durmalı ve tolerans göstermemelidir,
- Meslektaşlarına karşı kibar, saygılı ve iyi niyet çerçevesinde davranmalıdır,
- Meslektaşları ile işbirliği içinde olmalıdır,
- Sporcularının sağlıkla ilgili ihtiyaçlarında sağlık uzmanlarına başvurmalıdır,
- Uygun olduklarında başkalarına da sorumluluk vererek yetişmelerini sağlamalıdır
- Zararlı ilaç kullanımına karşı sporcularını bilgilendirmeli ve koruyucu bir tutum sergilemelidir,
- Bünyesinde bulunan sporcularının sorumluluğunu taşımalıdır.

Amerikan Ulusal Gençlik Spor Antrenör Birliği Etik İlkeleri

Amerikan Ulusal Gençlik Spor Antrenör Birliği bir antrenörün davranışlarına rehberlik edecek etik ilkeleri aşağıdaki gibi belirlemiştir (American.National Youth Sports Coaches Association, 2004):

Antrenör,

- sporcuların duygusal ve fiziksel sağlıklarını (iyi olmalarını) kazanma isteğinden önde tutmalıdır,
- ayrı yaş gruplarının duygusal ve fiziksel gelişimlerini göz önünde tutarak her sporcuya bir fert gibi davranmalıdır,
- sporcuları için güvenli bir oyun ortamı hazırlamak için tüm çabasını ortaya koymalıdır,
- sporcuların sakatlıklarını tedavi etmek için ihtiyaç duyulan temel ilk yardım prensiplerini öğrenmeli ve uygulamalıdır,
- sporcuların performanslarını geliştirmek için eğlenceli çalışmaları organize etmek için tüm çabasını ortaya koymalıdır,
- sporcularına, sportmenlik ve centilmenlik davranışları ile örnek olmalıdır,

- branşıyla ilgili becerileri, öğretim ve değerlendirme tekniklerini ve stratejileri en iyi şekilde öğretebilecek donamına sahip olmak için kendini sürekli geliştirmelidir,
- bağlı bulunduğu kulübün spor politikasını iyi bir şekilde bilmelidir,
- tüm sporcuların kendi yeteneklerini aktif katılımla geliştirebilmeleri için gerekli çalışmaları organize ve idare etmelidir,
- sporcularla ve aileleri ile sporcuların takım içerisindeki hak ve sorumlulukları ile ilgili iletişim kurmalıdır,
- sporcuların sağlık ve güvenliklerini korumalıdır.

Avustralya Spor Hekimleri Antrenör Etik İlkeleri

Antrenörlerin temel sorumluluğu sporun güvenli yapılmasını sağlamaktır, bu kapsamda bir antrenörün sahip olması gereken etik ilkeler aşağıdaki şekilde belirlenmiştir (Sports Medicine Australia, 2003):

Antrenör,

- sakatlığı önleyici tedbirleri almalıdır,
- sporcularını yarışma için hazırlamalıdır,
- sakatlanmalarda uygun olan müdahaleyi sağlamalıdır,
- şiddetli sakatlanmalarda ani kriz yönetimlerini sağlamalıdır,
- sakatlanmalarda daha yetkin sağlık personelini öneri ve daha iyi müdahale için yönlendirmelidir,
- sakatlanmış sporcuların oyuna güvenli bir şekilde dönebilmeleri için sağlık personelleri ile / fizyoterapist birlikte çalışmalıdır,
- sporcularını yeniden oyuna dönme prensipleri konusunda eğitmelidir.

Yukarıda belirtilen antrenör etik ilkeleri incelendiğinde, antrenörlerin işleri ile ilgili yüksek standartlara sahip olması , kendi eksikliklerinin bilincinde olması ve bu eksikliklerini eğitim, antrenman ve deneyimlerle giderecek yeterliliğe sahip olmalılarının gerektiği vurgulanmaktadır. Bununla birlikte, görevlerini yerine getirirken, sporcuların sağlıklarını her şeyden önde tutmaları gerektiği görülmektedir. Mesleklerine yönelik profesyonel bir sorumluluk sahibi olmaları, doğru ve dürüst davranışlar sergilemeleri, katılımcılara saygı göstererek sporun karşılıklı iyi niyet ve centilmenlik çerçevesinde gerçekleştirilecek ortamı sağlamaları gerekmektedir. Bir antrenörün görevini yerine getirirken etik ilkelere uygunluğu ne kadar önemli ise yasal sorumluluklara uygunluğu da o derece önemlidir. Bir antrenör yasal sorumluluklarının bilincinde olarak, bu sorumluluklar

çerçevesinde sporcularına gerekli ve uygun önerilerde bulunmalı ve yetkinliğinin dışındaki konularda tavsiye vermekten kaçınmalıdır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren örneklem, verilerin toplanması ve verilerin analizi konularına yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Antrenörlerin görev ve sorumluluklarına ilişkin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini antrenör ve sporcu görüşlerine göre değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmada varolan bir durumu, varolduğu haliyle betimlemeyi amaçlayan tarama modeli kullanılmıştır. Konu ile ilgili bilgiler ulusal ve uluslar arası literatür taranarak geliştirilen anketlerin ilgili bireylere uygulanması ile elde edilmiştir.

Evren Örneklem ve Çalışma Grubu

Bu çalışmada iki farklı uygulama yapılmıştır. Birinci uygulama ölçek geliştirmeye (antrenörlerin mesleki etik ilkelerinin belirlenmesi), ikinci uygulama ise antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini belirlemeye ilişkindir. Ölçek geliştirme amacıyla uygulamaya gidilen evren-örnekleme ilişkin ayrıntılı bilgi veri toplama aracının geliştirilmesi ile ilgili bölümde verilmiştir. Antrenörlerin mesleki etik ilkelerini uygulamaya aktarmalarını derecelendirmeye yönelik ikinci uygulamada araştırma evrenini, Türkiye'de Ocak- Mart 2005 tarihleri arasında Milli Takım kamplarına çağrılan milli takım sporcuları ile bu sporcuların antrenörleri oluşturmaktadır. Bu dönemde kamplara katılacak sporcu ve antrenör sayılarına ilişkin kesin bir bilgi Gençlik Spor Genel Müdürlüğünden elde edilememiştir. Bu nedenle araştırmanın çalışma grubunu, o dönemde federasyonlardan alınan bilgilere ve federasyonların iznine dayalı olarak cimnastik, halter (bireysel), taekwondo, boks (ikili) ve hentbol (takım) branşlarında milli takım kamplarında bulunan tüm sporcular ve antrenörler oluşturmuştur. Kampta bulunan tüm sporcu ve antrenörlere uygulama yapılmıştır. Uygulama yapılan sporcu ve antrenörlere ait bilgiler Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1. Uygulama Yapılan Sporcu ve Antrenörlere Ait Kişisel Bilgiler

SPORCULAR				ANTRENÖRLER	
n	**%**	**DEĞİŞKENLER**		**n**	**%**
		BRANŞLAR			
54	33.8	Bireysel (Cimnastik, Halter)		17	38.6
59	36.9	İkili (Taekwondo, Boks)		20	45.5
47	29.4	Takım (Hentbol)		7	15.9
160	100.0	TOPLAM		44	100.0
		CİNSİYET			
47	29.4	Kadın		8	18.2
113	70.6	Erkek		36	81.8
160	100.0	TOPLAM		44	100.0
		YAŞ	**YAŞ**		
			18-35	16	36.4
135	84.4	18-23	36-41	14	31.8
25	15.6	24 ve üstü	42 ve üstü	14	31.8
160	100.0	TOPLAM	TOPLAM	44	100.0
		EĞİTİM DÜZEYİ			
82	51.3	İlkokul-Ortaokul-Lise		17	38.6
78	48.8	Üniversite-Y. Lisans-Doktora		27	61.4
160	100.0	TOPLAM		44	100.0
		MEZUN OLDUĞU ALAN			
36	22.5	Beden Eğitimi		12	27.3
42	26.3	Diğer		15	34.1
78	48.8	TOPLAM		27	61.4
		KIDEM	**KIDEM**		
28	17.5	1-4			
49	30.6	5-8	5-8	16	36.4
83	51.9	9 ve üstü	9 ve üstü	28	63.6
160	100.0	TOPLAM	TOPLAM	44	100.0
		KATEGORİ			
72	45	Genç		26	59.1
88	55	Büyük		18	40.9
160	100	TOPLAM		100.0	100.0
		TAKIMIN CİNSİYETİ			
47	29.4	Kız Takımı		15	34.1
113	70.6	Erkek Takımı		21	47.7
-	-	Bireysel Karışık		8	18.2
160	100.0	TOPLAM		44	100.0
		COĞRAFİ BÖLGELER			
78	48.8	İç Anadolu Bölgesi		26	59.1
26	16.3	Marmara Bölgesi		7	15.9
18	11.3	Ege Bölgesi		2	4.5
10	6.3	Akdeniz Bölgesi		2	4.5
19	11.9	Karadeniz Bölgesi		5	11.4
8	5	Doğu Anadolu Bölgesi		1	2.3
1	0.6	Güney Doğu Anadolu Bölgesi		1	2.3
160	100.0	TOPLAM		44	100.0

Çizelge 1'e göre araştırmaya katılan sporcuların branşlarına göre dağılımları incelendiğinde, %33,8'inin bireysel branş sporcusu, %36,9'nun ikili branş sporcusu ve %29,4'ünün takım sporları sporcusu olduğu görülmektedir. Bu sporcuların %29,4'ü kadın sporcu iken, %70,6'sı erkek sporculardır. Sporcuların %84.4'ü 18-23 yaş grubu, %15.6'sı 24 ve üstü yaş grubu arasındadır. Sporcuların %51,3'ü üniversite eğitimi almamışken, %48,8'i üniversite mezunudur. Sporcuların mezun oldukları yükseköğretim kurumlarına bakıldığında %22,5'i Beden Eğitimi, %26,3'ü ise diğer yükseköğretim kurumlarından mezun oldukları görülmektedir. Sporcuların kıdem durumu incelendiğinde %17,5'inin 1-4 yıl, %30,6'sının 5-8 yıl, %51,9'unun 9 ve üzeri yıldır sporculuk yaptıkları görülmektedir. Sporcuların %45'i gençler, %55'i büyükler kategorilerinde sporculuk yapmakta olup, %48.8'i İç Anadolu Bölgesi, %16,3'ü Marmara Bölgesi, %11.3'ü Ege Bölgesi, %6,3'ü Akdeniz Bölgesi, %11,9'u Karadeniz Bölgesi, %5'i Doğu Anadolu Bölgesi ve 1 sporcu da (%0,6) Güneydoğu Anadolu Bölgesi sporcularıdır.

Çizelge 1'e göre araştırmaya katılan antrenörlerin branşlarına göre dağılımları incelendiğinde, %38,6'sının bireysel branş antrenörü, %45,5' inin ikili branş antrenörü ve %15,9'unun takım sporları antrenörü olduğu görülmektedir. Bu antrenörlerin %18,2'si kadın, %81,8'i erkek antrenördür. Antrenörlerin %36,4'ü 18-35 yaş grubu, %31,8'i 36-41 yaş grubu ve %31,8'i 42 yaş ve üstü yaş grubu arasındadır. Antrenörlerin %38,6'sı üniversite eğitimi almamışken, %61,4'ü üniversite mezunudur. Üniversite mezunu olan 27 antrenörün %27,3'ü Beden Eğitimi mezunu iken, %34,1'i diğer yükseköğretim kurumları mezunudur. Antrenörlerin kıdem durumu incelendiğinde %36,4'ü 5-8 yıl, %63,6'sı 9 ve üzeri yıldır antrenörlük yaptıkları görülmektedir. Antrenörlerin %59,1'i gençler, %40,9'u büyükler kategorilerinde antrenörlük yapmakta olup, %34,1'i kız takımını, %47,7'si erkek takımını ve %18,2'si hem kız hem de erkek takımlarını çalıştırmaktadır. Antrenörlerin %59,1'i İç Anadolu Bölgesi, %15,9'u Marmara Bölgesi, %4,5'i Ege Bölgesi, %4,5'i Akdeniz Bölgesi, %11,4'ü Karadeniz Bölgesi, %2,3'ü Doğu Anadolu Bölgesi ve %2,3'ü Güneydoğu Anadolu Bölgesi antrenörleridir.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket iki aşamada geliştirilmiştir. Birinci aşamada antrenörlerin mesleki etik ilkelere katılma düzeylerini saptamak için mesleki etik ilkeler oluşturulmuş, ikinci aşamada ise belirlenen mesleki etik ilkelere ne derece uygun davrandıkları saptanmıştır.

Mesleki Etik İlkelerin Belirlenmesi

Antrenörlerin meslek etiği ilkelerine uyma düzeylerini değerlendirebilmek amacıyla ilk aşamada "Antrenörlerin mesleki etik ilkeleri nelerdir?" sorusuna cevap aranmıştır. Bu amaçla, "Antrenör Mesleki Etik İlkeleri Belirleme Formu" (**AMEF-**Ek-2) hazırlanmıştır. Formda yer alan soruları oluşturabilmek için ilgili literatür ile Ulusal ve uluslararası antrenör birlikleri, olimpiyat komiteleri, antrenör derneklerinin etik ilkeleri taranmış, alan uzmanlarının görüşleri alınmıştır. Form için ilk aşamada 189 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Madde havuzunda bulunan 189 madde alan uzmanlarının görüşlerine sunulmuş, form öneri ve görüşleri doğrultusunda 70 maddeye indirilmiştir. Görüşlerine başvurulan alan uzmanları şu kişilerden oluşmaktadır: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi öğretim elemanları, Prof. Dr. Ali Balcı, Yrd. Doç. Dr. Şener Büyüköztürk, Yrd. Doç. Dr. Nükhet Çıkrıkçı Demirtaşlı, Arş. Gör. Dr. Ömay Çokluk, Arş. Gör. Kürşad Yılmaz, Arş. Gör. Tuncer Bülbül, Arş. Gör. Murat Taşdan, Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğretim Elamanları, Prof. Dr. Fehmi Tuncel, Öğr. Gör. Dr. Ferda Gürsel, Öğr. Gör. Dr. Oğuz Özbek.

AMEF, kişisel bilgiler (9 soru) ve antrenörlerin etik davranışlarına ilişkin 70 maddenin yer aldığı iki bölümden oluşmaktadır. Ek olarak formda bir açık uçlu soruya yer verilmiştir.

Antrenörlerin görev ve sorumluluklarını yerine getirirken uymaları beklenen mesleki etik ilkelerinin belirlenmesi amacıyla uygulamaya gidilen evreni Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Merkez Teşkilatı ve İl Müdürlüklerinde görevli antrenörler ile ülke çapında fahri olarak bireysel, ikili ve takım sporlarında görev alan antrenörler oluşturmaktadır. Bu evren içerisinden bireysel (cimnastik, vücut

geliştirme, yüzme), ikili (tenis, boks, taekwon-do) ve takım sporları (basketbol, voleybol, hentbol) branşlarındaki antrenörler örneklem olarak tabakalı örnekleme tekniği ile seçilmiştir. Branşlar seçilirken Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi Başkanlığınca ülke çapında düzenlenen antrenör kursları dikkate alınmıştır. İlgili branşlara ilişkin toplam antrenör sayısı yaklaşık 11997 dir (GSGM,2004). Anderson'a (1990, 202) göre 5000-50000 arasındaki evrenden alınacak örneklem sayısının alt sınırı, 0.05 tolerans gösterebilir hata için 381 olarak belirtilmiştir (Balcı, 2001,107). 381 sayısı, 11997 olan evrenin yaklaşık %3.2'ini kapsamaktadır. Tabakalı örneklem bu yüzde dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Diğer bir deyişle, 2004 yılı itibari ile ilgili branşlardaki toplam antrenör sayısı 11997 olan evrenden örneklem olarak 384 antrenör seçilmiştir (Çizelge 2).

Çizelge 2: Branşlara Göre Antrenörlerin Evren ve Örneklem Sayıları

BRANŞLAR		***EVREN**	**ÖRNEKLEM**	
		N	**n**	**%**
BİREYSEL	Cimnastik	87	3	1.3
	Vücut Geliştirme	552	18	4.7
	Yüzme	1916	61	16
İKİLİ	Tenis	966	31	8
	Boks	466	15	4
	Taekwon-Do	985	32	8
TAKIM	Basketbol	2322	74	19
	Voleybol	3306	105	27
	Hentbol	1397	45	12
TOPLAM		11997	384	100.0

- GSGM, Eğitim Dairesi Başkanlığı 2004 yılı verilerinden alınmıştır.

Örneklem grubunun coğrafi bölgelere göre dağılımı çizelge 3'de verilmiştir.

Çizelge 3. Örneklem Grubunun Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı

COĞRAFİ BÖLGE	n	%
İç Anadolu Bölgesi	95	25
Marmara Bölgesi	64	17
Ege Bölgesi	48	12.5
Karadeniz Bölgesi	46	12
Akdeniz Bölgesi	44	11.25
Güney Doğu Anadolu Bölgesi	44	11.25
Doğu Anadolu Bölgesi	43	11
Toplam	384	100

Çizelge 3'e göre örneklem grubunun coğrafi bölgelere göre dağılımı incelendiğinde toplam 384 antrenörün %25'i İç Anadolu bölgesi, %17 Marmara bölgesi, %12.5 Ege bölgesi, %11.25 Akdeniz bölgesi, %11.25 Güneydoğu Anadolu bölgesi ve % 11 Doğu Anadolu bölgesi antrenörü olduğu görülmektedir.

Etik ilke belirleme anketini cevaplayan 384 antrenörün kişisel bilgileri çizelge 4'de verilmiştir.

Çizelge 4. Ankete Cevap Veren Antrenörlerin Kişisel Bilgileri

CİNSİYET Kadın=97 % 25 Erkek= 287 %75 TOPLAM= 384 %100		
YAŞ	n	%
18-23	108	28
24-29	100	26
30-35	68	18
36-41	56	14.5
42 ve >	52	13.5
TOPLAM	384	100
EĞİTİM DÜZEYİ		
İlkokul	-	
Ortaokul	-	
Lise	97	25
Üniversite	249	65
Yüksek Lisans- Doktora	38	10
TOPLAM	384	100
MEZUN OLDUĞU ALAN		
Beden Eğitimi	150	52
Diğer	137	48
TOPLAM	*287	100
ANTRENÖRLÜKTEKİ HİZMET YILI		
1-4	242	63
5-8	61	16
9 ve >	81	21
TOPLAM	384	100
ANTRENÖRLÜK YAPTIĞI KATEGORİ		
Minik	84	21.87
Yıldız	87	22.67
Genç	60	15.62
Büyük	81	21.09
Hepsi	72	18.75
TOPLAM	384	100
ANTRENÖRLÜK YAPTIĞI TAKIMIN CİNSİYETİ		
Kız Takımı	103	26.8
Erkek Takımı	110	28.6
Bireysel Karışık	171	44.6
TOPLAM	384	100

- n= 384 olan örneklem içinde üniversite, yüksek lisans, doktora mezunu toplamı 287 olduğundan toplam örneklem 287'dir.

Çizelge 4'e göre araştırmaya katılan antrenörlerin %25'i kadın, %75'i erkek antrenördür. Antrenörlerin %28'i 18-23 yaş grubu, %26'sı 24-29 yaş grubu, %18'i 30-35 yaş grubu, %14.5'i 36-41 yaş grubu ve %13.5'i 42 ve yukarı yaş grubu arasındadır. Antrenörlerin %25'i lise, %65'i üniversite ve %10'u yüksek lisans-doktora mezunudur. Antrenörlerin mezun oldukları yükseköğretim kurumlarına bakıldığında %52'si Beden Eğitimi, %48'inin ise diğer yükseköğretim

kurumlarından mezun oldukları görülmektedir. Antrenörlerin kıdem durumu incelendiğinde %63'ünün 1-4 yıl, %16'sının 5-8 yıl, %21'inin 9 ve üzeri yıl kıdeme sahip oldukları görülmektedir. Antrenörlerin %21.87'si minikler, %22.67'si yıldızlar, %15.62'si gençler, %21.09'u büyükler kategorilerinde antrenörlük yapmakta olup, %26.8'i kız takımını, %28.6'sı erkek takımını, %44.6'sı bireysel karışık takımları çalıştırmaktadırlar.

AMEF'de yer alan davranışların antrenör meslek etik ilkeleri olarak onaylanma yüzdeleri Çizelge 5'te verilmiştir. Davranışlardan en az %90 veya daha fazla onay görenler, antrenör meslek etik ilkeleri olarak kabul edilmiştir.

Çizelge 5 . AMEF'de Yer Alan Davranışların Mesleki Etik İlke Olarak Onaylanma Yüzdeleri

MESLEKİ ETİK İLKELER	Katılıyorum	Katılmıyorum
1. İşiyle ilgili profesyonel karar almalıdır.	99.1	0.9
2. Meslektaşlarının değer, tutum ve kendisinden farklı olan fikirlerine saygı göstermelidir.	98.2	1.8
3. Antrenmanlarda gerekli bilgiyi sporcularına açık bir şekilde aktarmalıdır.	100	-
4. **Başka bir antrenör tarafından çalıştırılan sporculardan kendi bünyesinde çalışmalarını talep etmemelidir.**	**73.3**	**26.3**
5. İnsan haklarına saygılı olmalı, din, dil, cinsiyet, yaş ve benzeri ayrım yapmamalıdır.	99.1	0.9
6. Takım içinde uyumu korumada tarafsız davranmalıdır.	97.7	2.3
7. Toplumun antrenöre duyduğu saygıyı azaltacak davranışlardan kaçınmalıdır.	99.1	0.9
8. Sahip olduğu yeterlilikleri abartmamalıdır.	96.3	3.7
9. Antrenörlükteki çabası spora ve sporcuya yarar sağlama yönünde olmalıdır.	99.5	0.5
10. Yeterli olduğu konularda sorumluluk almalıdır.	97.2	2.8
11. Yarışmanın gerginleştiği anlarda soğukkanlı davranmalıdır.	99.5	0.5
12. Kişisel problemlerini işine yansıtmamalıdır.	99.1	0.9
13. Olumlu sportif davranış öğretimi konusunda çaba harcamalıdır.	99.5	0.5
14. Yarışma ve antrenmanlarda güvenli bir çevre sağlamalıdır.	98.2	1.8
15. Mesleğini iyi bir şekilde yerine getirebilmek için kendini sürekli geliştirmelidir.	100	-
16. Sahada her hangi bir tütün maddesi / alkollü içecek kullanmamalıdır.	98.6	1.4
17. Küfürlü ve argo bir dil kullanmamalıdır.	98.6	1.4
18. Sportmen davranışı teşvik etmelidir.	98.6	1.4
19. Yasalarca herhangi bir zorunluluk olmadıkça bağlı bulunduğu kurumla (finansal, transfer politikası v.b.)ve sporcuları ile ilgili bilgileri (kişisel problemleri, ailevi bilgileri v.b.)gizli tutmalıdır.	96.8	3.2
20. **Mesleğinde verimli olamayacağını anladığında meslekten ayrılmalıdır.**	**77.9**	**22.1**
21. Rekabette dürüstlüğe önem vermelidir.	98.2	1.8
22. Yarışma kurallarına saygılı olmalıdır.	99.1	0.9
23. Yazılı kurallara olduğu kadar yazılı olmayan kurallara da (fair play) sadık kalmalıdır.	97.7	2.3

Çizelge 5'in Devamı **MESLEKİ ETİK İLKELER**	Katılıyorum	Katılmıyorum
24. Yarışma sırasında hakemlerin verdikleri kararlara saygı duymalıdır.	90.8	9.2
25. Sporcularını ve seyircilerini hakemlere karşı kışkırtmamalıdır.	99.5	0.5
26. Hakemlerle ilgili şikayetlerini yazılı olarak hakemi görevlendiren organizasyona yapmalıdır.	96.3	3.7
27. Hakemlere karşı daima kontrollü ve seviyeli davranmalıdır.	98.6	1.4
28. Diğer antrenör ve kulüpleri eleştirirken küçültücü ifadeler kullanmamalıdır.	99.1	0.9
29. Sporu koruma ve geliştirme sorumluluğuna sahip olmalıdır.	100	-
30. Çeşitli organizasyonlar (kamp yerleri, yemek, vb) için öneride bulunduğunda tarafsız olmalı ve birden fazla öneri vermelidir.	95.9	4.1
31. Başarısızlığa sebep gösterirken gerçekçi olmalıdır.	99.1	0.9
32. Basın toplantısı ya da toplum önündeki konuşmalarda doğru olmayan demeç vermemelidir.	99.5	0.5
33. Sporcu ve seyircilerin bulunduğu ortamlarda resmi makamların temsilcileri ile tartışmaktan kaçınmalıdır.	92.6	7.4
34. Sporcuları için örnek bir kişi olmalıdır.	100	-
35. Sporcularının sağlık ve güvenliklerini kazanmanın öneminden üstün tutmalıdır.	99.1	0.9
36. Sporcularının rakibi sakatlamaya yönelik davranışlarına izin vermemelidir.	99.1	0.9
37. Performansı yeterli olmayan sporcuya gerçek dışı vaatte bulunmamalıdır.	97.7	2.3
38. Sakatlanan sporcuları uygun tıbbi müdahaleye yönlendirerek, doktor önerilerine göre hareket etmelidir.	100	-
39. Sakatlanan sporcuyu oyundan almalıdır.	99.5	0.5
40. Yarışma esnasında karşı takımın sporcularıyla sözlü ya da fiziksel olarak çatışmamalıdır.	99.5	0.5
41. Sporcular arasında ayrımcılık yapmamalıdır.	97.2	2.8
42. Sporcularıyla cinsel ilişkiye girmemelidir.	95.9	4.1
43. **Daha önceden cinsel/duygusal beraberliği olduğu sporculara antrenörlük yapmamalıdır.**	**80.6**	**19.4**
44. Sporcuların seks objesi olarak görülmelerine izin vermemelidir.	99.5	0.5
45. Sporcularını tehlikelerden koruma sorumluluğunu almalıdır.	97.2	2.8
46. Sporcularının kişisel –ailevi sorunlarına yardım etmelidir.	96.8	3.2
47. Kendi sporcuları dışındaki sporculara da ihtiyaçları olduğu durumda destek vermelidir.	98.2	1.8
48. Sporcuların sigara ve alkol kullanmamalarını desteklemelidir.	95.9	4.1
49. Sporcu performansını belirlenmiş standartlar dahilinde değerlendirerek geri bildirim vermelidir.	98.6	1.4
50. Her bir sporcunun varlığına saygı duymalıdır.	98.2	1.8
51. Sporcularını toplum önünde eleştirerek aşağılamamalı, küçük düşürmemelidir.	99.1	0.9
52. Bünyesinde çalışan sporcuların gelişimine katkı sağlayacak her türlü alan uzmanları ile işbirliği içinde bulunmalıdır.	99.5	0.5
53. Sporcularını röportaj esnasında nasıl davranması gerektiği konusunda bilgilendirmelidir.	93.1	6.9
54. Yaptırmış olduğu aktivitelerin sporcuların yaş, deneyim, beceri, fiziksel ve psikolojik durumlarına uygun olduğundan emin olmalıdır.	99.5	0.5
55. Sporculara zarar verebilecek antrenman tekniklerinden kaçınmalıdır.	100	-
56. Malzeme seçiminde sporcuların güvenliğine dikkat etmelidir.	100	-
57.Sakatlanmış sporcuların yarışmalara devamı kararını verirken, sporcuların gelecekteki sağlıklarını ön plana alarak sakatlıktan tam olarak iyileşmeden antrenmanlara dönmelerine izin vermemelidir.	100	-
58. Uygun olduklarında sporcularına sorumluluk vererek yetişmelerini sağlamalıdır.	100	-
59. Zararlı ilaç kullanımına karşı sporcularını bilgilendirerek önleyici bir tutum sergilemelidir.	99.5	0.5
60. Takımda disiplini sağlarken sporcuların kişiliklerine karşı saygılı olmalı, onları aşağılamamalıdır.	99.5	0.5
61. Profesyonel olmayan sporculardan antrenman için talep ettiği süre sporcuların öğrenimleri ve akademik gelişimleri için ayrılan süreyi etkilememelidir.	97.7	2.3

Çizelge 5'in Devamı **MESLEKİ ETİK İLKELER**	Katılıyorum	Katılmıyorum
62. Sporcular ve aileleri ile sporcuların takım içerisindeki hak ve sorumlulukları ile ilgili iletişim kurmalıdır.	98.2	1.8
63. Sporcularına sporun yanı sıra eğitimin önemini de vurgulamalıdır.	99.5	0.5
64. Sporcularına kazanmanın iyi bir takım çalışmasının sonucu olduğunu benimsetmelidir.	99.5	0.5
65. Sporcularına antrenmanın amaçlarını açıklamalıdır.	99.5	0.5
66. Sporcularına doktor reçete ile yazmadıkça her hangi bir ilaç kullanımı konusunda tavsiyede bulunmamalıdır.	97.7	2.3
67. Sporcuları cezalandırırken kişiliklerine zarar vermemelidir.	99.5	0.5
68. Sporcuları cezalandırırken performanslarına zarar vermemelidir.	99.5	0.5
69. Sporcularına kuralların uygulanma amaçlarını açıklamalıdır.	100	-
70. Sporcularını her zaman yarışmaların yazılı kuralları ile yarışmanın ruhuna bağlı kalarak oynamaları yönünde etkilemelidir.	98.2	1.8

Çizelge 5'de görüldüğü gibi formda yer alan 70 maddeden 67'sinde antrenörlerin onaylama yüzdesi **% 90** veya daha fazla, üç madde de ise **(**4, 20 ve 43) bu düzeyin altındadır. Buna göre belirlenen onaylama düzeyi altında kalan üç madde çıkartıldığında üzerinde görüş birliğine varılan 67 madde antrenörler için meslek etik ilke olarak belirlenmiştir.

Pilot Uygulama

Antrenör ve sporcuların, antrenörlerin mesleki etik davranışlarını gözleme derecelerini belirlemek amacıyla, belirlenen meslek etik ilkelerinin karşısına bu ilkelere uyma düzeylerinin yer aldığı ikinci anket formu geliştirilmiştir (Ek-3-4). İlkelere uyma düzeylerinin belirlenmesinde "Beşli Likert Tipi" derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin seçenekleri, sınırları ve verilen ağırlıklar aşağıda gösterilmiştir (Balcı,1993,64).

Verilen Ağırlık	**Seçenek**	**Sınırı**
1	Hiç	1.00-1.79
2	Az	1.80-2.59
3	Orta	2.60-3.39
4	Çok	3.40-4.19
5	Tam	4.20-5.00

Geliştirilen anket formu ön uygulama kapsamında Ankara ilinde örneklem dışında seçilen toplam 156 sporcu ve antrenöre uygulanmıştır. Veri toplama aracının yapı geçerliliği için faktör analizi, güvenirliği için Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısı ve madde toplam korelasyon katsayıları hesaplanmıştır.

Anketin yapı geçerliliği faktör analizi ile incelenmiştir. Yapılan faktör analizine ilişkin faktör yükü, madde toplam korelasyonu, Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısı çizelge 6 'da verilmiştir.

Çizelge 6. Faktör Analizine İlişkin Faktör Yükü, Madde Toplam Korelasyonu, Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı Sonuçları

Madde No	Faktör Yükü	Madde Toplam Korelasyonu	**Madde No**	Faktör Yükü	Madde Toplam Korelasyonu
1.	.60	.58	**34.**	.58	.57
2.	.55	.54	**35.**	.55	.53
3.	.72	.70	**36.**	.67	.65
4.	.64	.63	**37.**	58	.56
5.	,51	.50	**38.**	.68	.67
6.	.76	.75	**39.**	.74	.73
7.	.76	.75	**40.**	.52	.51
8.	.76	.74	**41.**	.49	.48
9.	.61	.59	**42.**	.68	.66
10.	.58	.57	**43.**	.61	.59
11.	.63	.61	**44.**	.66	.64
12.	.78	.76	**45.**	.48	.47
13.	.75	.74	**46.**	.77	.76
14.	.68	.67	**47.**	.65	.63
15.	.51	.50	**48.**	.60	.59
16.	.59	.59	**49.**	.68	.66
17.	.61	.60	**50.**	.67	.66
18.	.62	.61	**51.**	.63	.62
19.	.72	.70	**52.**	.84	.83
20.	.73	.72	**53.**	.75	.72
21.	.75	.74	**54.**	.77	.75
22.	.58	.57	**55.**	.75	.73
23.	.57	.55	**56.**	.76	.74
24.	.56	.55	**57.**	.70	.69
25.	.59	.59	**58.**	65	.64
26.	.68	.67	**59.**	.73	.72
27.	.81	.80	**60.**	.69	.67
28.	.65	.63	**61.**	.63	.61
29.	.70	.69	**62.**	.65	.64
30.	.62	.60	**63.**	.62	.60
31.	.49	.48	**64.**	.80	.79
32.	71	.70	**65.**	.55	.53
33.	.61	.59	**66.**	.67	.65
Cronbach Alpha = .97 **Açıklanan Toplam Varyans, % 44.59**			**67.**	.71	.69

Çizelge 6 incelendiğinde ölçekte bulunan 67 maddenin madde toplam korelasyonlarının .47 ile .83 arasında değiştiği görülmektedir. Genel olarak madde toplam korelasyonu .30 ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt ettiği kabul edildiğinden ölçekteki tüm maddelerin iyi derecede bireyleri ayırt ettiği kabul edilmiştir. Faktör analizi sonucunda ankette yer alan 67 maddenin tek faktör altında toplandığı ve 67 maddenin faktör yük değerlerinin .48 ve üzerinde olduğu görülmektedir. Bilindiği gibi faktör analizinin değişken azaltmada (faktör keşfetme) gibi temel işlevi olmakla birlikte, esas olan ulaşılan sonuçların yani elde edilen faktörlerin anlamlı olmasıdır (Tabachnick ve Fidell, 2001; Tatlıdil, 1992). Öte yandan araştırmalarda tek bir faktörün ölçtüğü faktöryel olarak saf testler olarak da isimlendirilen çalışmalara rastlanmaktadır. (Hovardaoğlu, 2000). Bu çalışmada da faktör analizleri sonucunda elde edilen faktörler anlamlaştırılamadığından ölçek tek faktörlüdür. Bu faktörün ölçeğe ilişkin açıkladığı varyans % 44.59'dur. Tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyansın %30 ve daha fazla olması yeterli görülmektedir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı .97 olarak bulunmuştur. Literatürde .70 ve üzeri güvenirlik değerlerinin ölçme aracının güvenirliği için yeterli olduğu kabul edilmektedir. Bu noktada ölçeğin güvenirlik değerinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır (Büyüköztürk, 2003, 119,165).

Verilerin Analizi

Antrenörlerin görev ve sorumluluklarını yerine getirirken uymaları gereken mesleki etik ilkelerinin belirlenmesi ve bu ilkelere uyma düzeylerinin saptanması amacıyla yapılan bu çalışmada, verilerin analizinde SPSS istatistik paket programı kullanılmıştır.

Antrenörlerin görüşlerine göre bir antrenörün sahip olması beklenen mesleki etik ilkelerin belirlenmesi yüzde (%) ile çözümlenmiştir. Sporcu ve antrenör görüşlerine dayanarak antrenörlerin etik ilkelere uyma düzeylerinin hesaplanması betimsel istatistikler ile çözümlenmiştir. Antrenör ve sporcu görüşlerine göre antrenörlerin etik ilkelere uyma düzeylerinin karşılaştırılmasında ilişkisiz t testi kullanılmıştır. Antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşlerinin branş, takımın cinsiyeti ve yaş'a göre farklılık gösterip göstermediği

verilerin dağılımının normal olduğu durumlarda “ Tek Yönlü Varyans “ analizi, normal olmadığı durumlarda ise Kruskal Wallis testi; eğitim düzeyi, kıdem, kategori, mezun olunan alan ve cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği ilişkisiz t testi ile çözümlenmiştir.

Antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin sporcu görüşlerinin branş ve kıdeme göre farklılık gösterip göstermediği verilerin dağılımının normal olduğu durumlarda “ Tek Yönlü Varyans “ analizi, normal olmadığı durumlarda ise Kruskal Wallis testi; eğitim düzeyi, yaş, kategori, mezun olunan alan ve cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği ilişkisiz t testi ile çözümlenmiştir. Manidarlık testleri .05 düzeyinde yapılmıştır.

Varyans analizi sonucunun anlamlı çıkması durumunda, farkın hangi ikili gruplar arası farklardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla “Scheffe” testi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, antrenörlerin meslek etik ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin antrenör ve sporcu görüşleri ile bu görüşlerin bazı değişkenlere (cinsiyet, branş, yaş, eğitim düzeyi, mezun olunan alan, kıdem, kategori, takım cinsiyeti) göre anlamlılık gösterip göstermediğine ait bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

Antrenörlerin Meslek Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Antrenör ve Sporcu Görüşleri

Antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin sporcuların ve antrenörlerin görüşlerine dayalı hesaplanan madde ortalama puanları ve standart sapmaları Çizelge 7'de yer almıştır.

Çizelge 7. Sporcu ve Antrenör Görüşlerine Dayanarak Antrenörlerin Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

MESLEKİ ETİK İLKELER	SPORCU		ANTRENÖR	
	X	S	X	S
1. İşiyle ilgili profesyonel karar almalıdır.	4,34	,869	4,68	,471
2. Meslektaşlarının değer, tutum ve kendisinden farklı olan fikirlerine saygı göstermelidir.	4,26	,929	4,54	,503
3. Antrenmanlarda gerekli bilgiyi sporcularına açık bir şekilde aktarmalıdır.	4,58	,704	4,75	,533
4. İnsan haklarına saygılı olmalı, din, dil, cinsiyet, yaş ve benzeri ayrım yapmamalıdır.	4,51	,709	4,86	,347
5. Takım içinde uyumu korumada tarafsız davranmalıdır.	4,33	,882	4,45	,951
6. Toplumun antrenöre duyduğu saygıyı azaltacak davranışlardan kaçınmalıdır.	4,31	,927	4,70	,509
7. Sahip olduğu yeterlilikleri abartmamalıdır.	4,13	1,03	4,59	,658
8. Antrenörlükteki çabası spora ve sporcuya yarar sağlama yönünde olmalıdır.	4,40	,770	4,88	,321
9. Yeterli olduğu konularda sorumluluk almalıdır.	4,35	,703	4,68	,638
10. Yarışmanın gerginleştiği anlarda soğukkanlı davranmalıdır.	4,07	1,05	4,43	,759
11. Kişisel problemlerini işine yansıtmamalıdır.	4,12	1,06	4,52	,698
12. Olumlu sportif davranış öğretimi konusunda çaba harcamalıdır.	4,37	,799	4,72	,499
13. Yarışma ve antrenmanlarda güvenli bir çevre sağlamalıdır.	4,30	,874	4,72	,450

Çizelge 7'nin Devamı	SPORCU		ANTRENÖR	
MESLEKİ ETİK İLKELER	**X**	**S**	**X**	S
14. Mesleğini iyi bir şekilde yerine getirebilmek için kendini sürekli geliştirmelidir.	4,30	,902	4,54	,588
15. Sahada her hangi bir tütün maddesi / alkollü içecek kullanmamalıdır.	4,46	,937	4,38	1,24
16. Küfürlü ve argo bir dil kullanmamalıdır.	4,23	1,03	4,43	,873
17. Sportmen davranışı teşvik etmelidir.	4,48	,682	4,86	,347
18. Yasalarca herhangi bir zorunluluk olmadıkça bağlı bulunduğu kurumla (finansal, transfer politikası v.b.)ve sporcuları ile ilgili bilgileri (kişisel problemleri, ailevi bilgileri v.b.)gizli tutmalıdır.	4,38	,882	4,70	,631
19. Rekabette dürüstlüğe önem vermelidir.	4,38	,831	4,88	,321
20. Yarışma kurallarına saygılı olmalıdır.	4,45	,716	4,77	,475
21. Yazılı kurallara olduğu kadar yazılı olmayan kurallara da (fair play) sadık kalmalıdır.	4,32	,872	4,72	,544
22. Yarışma sırasında hakemlerin verdikleri kararlara saygı duymalıdır.	4,12	,881	4,27	1,06
23. Sporcularını ve seyircilerini hakemlere karşı kışkırtmamalıdır.	4,61	,725	4,84	,428
24. Hakemlerle ilgili şikayetlerini yazılı olarak hakemi görevlendiren organizasyona yapmalıdır.	3,96	,996	4,11	1,20
25. Hakemlere karşı daima kontrollü ve seviyeli davranmalıdır.	4,28	,780	4,29	,929
26. Diğer antrenör ve kulüpleri eleştirirken küçültücü ifadeler kullanmamalıdır.	4,33	,776	4,72	,450
27. Sporu koruma ve geliştirme sorumluluğuna sahip olmalıdır.	4,43	,782	4,70	,461
28. Çeşitli organizasyonlar (kamp yerleri, yemek, vb) için öneride bulunduğunda tarafsız olmalı ve birden fazla öneri vermelidir.	4,29	,843	4,63	,613
29. Başarısızlığa sebep gösterirken gerçekçi olmalıdır.	4,22	,853	4,70	,509
30. Basın toplantısı ya da toplum önündeki konuşmalarda doğru olmayan demeç vermemelidir.	4,39	,692	4,70	,509
31. Sporcu ve seyircilerin bulunduğu ortamlarda resmi makamların temsilcileri ile tartışmaktan kaçınmalıdır.	4,27	,971	4,65	,568
32. Sporcuları için örnek bir kişi olmalıdır.	4,34	,890	4,38	,689
33. Sporcularının sağlık ve güvenliklerini kazanmanın öneminden üstün tutmalıdır.	4,37	,775	4,68	,518
34. Sporcularının rakibi sakatlamaya yönelik davranışlarına izin vermemelidir.	4,51	,726	4,72	,694
35. Performansı yeterli olmayan sporcuya gerçek dışı vaatte bulunmamalıdır.	4,36	,765	4,61	,722
36. Sakatlanan sporcuları uygun tıbbi müdahaleye yönlendirerek, doktor önerilerine göre hareket etmelidir.	4,44	,750	4,81	,390
37. Sakatlanan sporcuyu oyundan almalıdır.	4,28	,920	4,65	,607
38. Yarışma esnasında karşı takımın sporcularıyla sözlü ya da fiziksel olarak çatışmamalıdır.	4,46	,807	4,65	,833
39. Sporcular arasında ayrımcılık yapmamalıdır.	4,21	1,00	4,70	,701
40. Sporcularıyla cinsel ilişkiye girmemelidir.	4,56	,915	4,81	,691
41. Sporcuların seks objesi olarak görülmelerine izin vermemelidir.	4,58	,820	4,75	,719
42. Sporcularını tehlikelerden koruma sorumluluğunu almalıdır.	4,43	,798	4,84	,370
43. Sporcularının kişisel –ailevi sorunlarına yardım etmelidir.	4,31	,870	4,70	,461
44. Kendi sporcuları dışındaki sporculara da ihtiyaçları olduğu durumda destek vermelidir.	4,37	,775	4,77	,423
45. Sporcuların sigara ve alkol kullanmamalarını desteklemelidir.	4,26	1,24	4,36	1,14
46. Sporcu performansını belirlenmiş standartlar dahilinde değerlendirerek geri bildirim vermelidir.	4,23	,886	4,56	,501

Çizelge 7'nin Devamı	SPORCU		ANTRENÖR	
MESLEKİ ETİK İLKELER	**X**	**S**	**X**	**S**
47. Her bir sporcunun varlığına saygı duymalıdır.	4,42	,781	4,79	,408
48. Sporcularını toplum önünde eleştirerek aşağılamamalı, küçük düşürmemelidir.	4,26	1,02	4,65	,568
49. Bünyesinde çalışan sporcuların gelişimine katkı sağlayacak her türlü alan uzmanları ile işbirliği içinde bulunmalıdır.	4,21	,947	4,70	,509
50. Sporcularını röportaj esnasında nasıl davranması gerektiği konusunda bilgilendirmelidir.	4,18	,959	4,34	,987
51. Yaptırmış olduğu aktivitelerin sporcuların yaş, deneyim, beceri, fiziksel ve psikolojik durumlarına uygun olduğundan emin olmalıdır.	4,40	,878	4,59	,692
52. Sporculara zarar verebilecek antrenman tekniklerinden kaçınmalıdır.	4,36	,921	4,77	,423
53. Malzeme seçiminde sporcuların güvenliğine dikkat etmelidir.	4,37	,976	4,79	,509
54. Sakatlanmış sporcuların yarışmalara devamı kararını verirken, sporcuların gelecekteki sağlıklarını ön plana alarak sakatlıktan tam olarak iyileşmeden antrenmanlara dönmelerine izin vermemelidir.	4,30	1,09	4,79	,408
55. Uygun olduklarında sporcularına sorumluluk vererek yetişmelerini sağlamalıdır.	4,39	,824	4,81	,390
56. Zararlı ilaç kullanımına karşı sporcularını bilgilendirerek önleyici bir tutum sergilemelidir.	4,33	,930	4,86	,347
57. Takımda disiplini sağlarken sporcuların kişiliklerine karşı saygılı olmalı, onları aşağılamamalıdır.	4,33	,902	4,84	,428
58. Profesyonel olmayan sporculardan antrenman için talep ettiği süre sporcuların öğrenimleri ve akademik gelişimleri için ayrılan süreyi etkilememelidir.	4,25	,884	4,50	,731
59. Sporcular ve aileleri ile sporcuların takım içerisindeki hak ve sorumlulukları ile ilgili iletişim kurmalıdır.	4,28	,905	4,75	,488
60. Sporcularına sporun yanı sıra eğitimin önemini de vurgulamalıdır.	4,44	,799	4,90	,290
61. Sporcularına kazanmanın iyi bir takım çalışmasının sonucu olduğunu benimsetmelidir.	4,50	,760	4,77	,475
62. Sporcularına antrenmanın amaçlarını açıklamalıdır.	4,46	,800	4,75	,488
63. Sporcularına doktor reçete ile yazmadıkça her hangi bir ilaç kullanımı konusunda tavsiyede bulunmamalıdır.	4,26	,943	4,68	,674
64. Sporcuları cezalandırırken kişiliklerine zarar vermemelidir.	4,28	,913	4,54	,951
65. Sporcuları cezalandırırken performanslarına zarar vermemelidir.	4,31	,871	4,54	,819
66. Sporcularına kuralların uygulanma amaçlarını açıklamalıdır.	4,46	,808	4,68	,518
67. Sporcularını her zaman yarışmaların yazılı kuralları ile yarışmanın ruhuna bağlı kalarak oynamaları yönünde etkilemelidir.	4,45	,807	4,72	,694
n (sporcu) =160 n (antrenör)=44				

Sporcular antrenörlerinin mesleki etik ilkeler içinde "sporcu ve seyircileri hakemlere karşı kışkırtmaz (x=4.61)", "antrenmanlarda gerekli bilgiyi sporcularına açık bir şekilde aktarır (x=4.58)", sporcuların seks objesi olarak görülmelerine izin vermez (x=4.58)", "sporcuları ile cinsel ilişkiye girmez (x=4.56)", "insan haklarına

saygılıdır, din, dil, cinsiyet, yaş ve benzeri ayrım yapmaz (x=4.51)", "sporcularının rakibi sakatlamaya yönelik davranışlarına izin vermez (x=4.51)" ve "sporcularına kazanmanın iyi bir takım çalışması olduğunu benimsetir (x=4.50)" ilkelerine diğer ilkelere göre yüksek düzeyde uyduklarını belirtirken, "hakemlerle ilgili şikayetlerini yazılı olarak hakemi görevlendiren organizasyona yapar (x=3.96)" ilkesine en düşük düzeyde uyduklarını belirtmişlerdir.

Antrenörler ise mesleki etik ilkeler içinde " sporcularıma sporun yanı sıra eğitimin önemini de vurgularım (x=4.90)", "antrenörlükteki çabam spora ve sporcuya yarar sağlama yönündedir (x= 4.88)", "rekabette dürüstlüğe önem veririm (x=4.88), "insan haklarına saygılıyımdır, din, dil, cinsiyet, yaş ve benzeri ayrım yapmam (x=4.86)". "sportmen davranışı teşvik ederim (x=4.86)", "zararlı ilaç kullanımına karşı sporcularımı bilgilendirerek önleyici bir tutum sergilerim (x=4.86)", "sporcu ve seyircilerimi hakemlere karşı kışkırtmam (x=4.84)", "sporcularımı tehlikelerden koruma sorumluluğunu alırım (x=4.84)", "takımda disiplini sağlarken sporcuların kişiliklerine karşı saygılıyımdır ve onları aşağılamam (x=4.84), "sakatlanan sporcularımı uygun tıbbi müdahaleye yönlendirerek, doktor önerilerine göre hareket ederim (x=4.81)", "sporcularımla cinsel ilişkiye girmem (x=4.81)", "uygun olduklarında sporcularıma sorumluluk vererek yetişmelerini sağlarım (x=4.81)" ilkelerine diğer ilkelere göre yüksek düzeyde uyduklarını belirtirken, "hakemlere karşı daima kontrollü davranırım (x=4.29)", "yarışma sırasında hakemlerin verdikleri kararlara saygılıyımdır (x=4.27)" ve "hakemlerle ilgili şikayetlerimi yazılı olarak hakemi görevlendiren organizasyona yaparım (x= 4,11)" ilkelerine en düşük düzeyde uyduklarını belirtmişlerdir. Hem sporcular antrenörlerinin hem de antrenörler kendilerinin hakemlerle ilgili maddelere düşük düzeyde uyduklarını belirtmişlerdir.

Sporcu ve antrenör görüşlerine dayanarak antrenörlerin etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin t testi analizi sonucu çizelge 8'de yer almıştır.

Çizelge 8. Sporcu ve Antrenör Görüşlerine Dayanarak Antrenörlerin Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin t Testi Analizi Sonucu

Grup	n	x	S	Sd	t	p
Sporcu	160	291.50	38.34	202	3.51**	.001
Antrenör	44	312.45	18.25			

* p<.05

Çizelge 8'e bakıldığında, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri, sporcu ve antrenör görüşlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t(202)= 3.51, p<.05]. Antrenörler (x= 312.45), sporculara (x=291,50) göre meslek etik ilkelerine daha fazla uyduklarını düşünmektedirler.

Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Sporcu Görüşlerinin Seçilmiş Faktörlerle İlişkisi

Bu bölümde, antrenörlerin meslek etik ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin sporcu görüşlerinin cinsiyete, branşa, yaşa, eğitim düzeyine, mezun olunan alana, kıdeme ve kategoriye göre karşılaştırılmasıyla elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Sporcu Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Sporcuların cinsiyetlerine göre, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin t testi analizi sonucu çizelge 9'da yer almıştır.

Çizelge 9. Sporcuların Cinsiyetine Göre Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin t Testi Analizi Sonucu

Grup	n	x	S	Sd	t	p
Kadın	47	301.59	32.27	158	2.172	.338
Erkek	113	287.30	39.98			

Çizelge 9'a bakıldığında, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri, sporcuların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. [t(158)= 2.172, p>.05]. Erkek (x=287.30) ve kadın (x=301.59) sporcular, antrenörlerin mesleki etik ilkelere birbirine yakın düzeyde uyduklarını belirtmişlerdir.

Sporcu Görüşlerinin Branşlara Göre Karşılaştırılması

Sporcuların branşlarına göre, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin varyans analizi sonucu çizelge 10'da yer almıştır.

Çizelge 10. Sporcuların Branşlarına Göre Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Varyans Analizi Sonucu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	10417.62	2	5208.81	3.66	.028	Bireysel-ikili
Gruplariçi	223318.4	157	1422.41			
Toplam	2333736.0	159				
Homojenlik Testi LS, .801 P, .451						

p*<.05

Çizelge 10'a bakıldığında, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri, sporcuların branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [F(2,157)=3.66, p<.05]. İkili branş sporcuları (x=301,52), bireysel branş sporcularına (x=282,66) göre, antrenörlerin mesleki etik ilkelere daha yüksek düzeyde uyduklarını belirtmişlerdir.

Sporcu Görüşlerinin Yaşa Göre Karşılaştırılması

Sporcuların yaşlarına göre, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin t testi analizi sonucu çizelge 11'de yer almıştır.

Çizelge 11. Sporcuların Yaşlarına Göre Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin t Testi Analizi Sonucu

YAŞ	n	x	S	Sd	t	p
18-23	135	293.94	38.71	158	1.88	.584
24 ve üstü	25	278.36	34.04			

Çizelge 11'e bakıldığında, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri, sporcuların yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [t(158)= .1.88, p>.05]. 18-23 yaş arası sporcuların, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri (x=293.94), 24 yaş ve üstü sporcuların görüşlerinden (x=278.36) daha yüksek bulunmuştur.

Sporcu Görüşlerinin Eğitime Göre Karşılaştırılması

Sporcuların eğitimlerine göre, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin t testi analizi sonucu çizelge 12'de yer almıştır.

Çizelge 12. Sporcuların Eğitimine Göre Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin t Testi Analizi Sonucu

EĞİTİM DÜZEYİ	n	x	S	Sd	t	p
İlk-Orta-Lise	82	302.71	30.80	158	3.96	.005
Üniversite-Y.L.Dok.	78	279.71	41.98			

p*<.05

Çizelge 12'ye bakıldığında, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri, sporcuların eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t(158)= .3.96, p<.05]. Üniversite eğitimi almış sporcular (x= 279,71), üniversite eğitimi almamış sporculara oranla (x=302.71) antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin daha düşük olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgu, üniversite eğitimi almış sporcuların "spor etiği" "antrenör görev ve sorumlulukları" gibi kavramların daha çok bilincinde olmalarından dolayı daha eleştirel bir gözle bakabildikleri şeklinde yorumlanabilir.

Sporcu Görüşlerinin Mezun Olunan Alana Göre Karşılaştırılması

Sporcuların mezun oldukları alana göre, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin t testi analizi sonucu çizelge 13'de yer almıştır.

Çizelge 13. Sporcuların Mezun Oldukları Alan Değişkenine Göre Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin t Testi Analizi Sonucu

ALAN	n	x	S	Sd	t	p
Beden Eğitimi	36	284.16	31.23	76	.865	.007
Diğer	42	275.90	49.45			

p*<.05

Çizelge 13'e bakıldığında, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri, sporcuların mezun oldukları alana göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t(76)= .865, p<.05]. Üniversite eğitimi almış sporculardan beden eğitimi mezunu olanlar (x= 284.16), diğer yükseköğretim kurumlarından mezun olanlara (x=275.90) oranla, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Sporcu Görüşlerinin Kıdeme Göre Karşılaştırılması

Sporcuların kıdemine göre, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin Kruskal Wallis (verilerin dağılımı homojen olmadığı için) analizi sonucu çizelge 14'de yer almıştır.

Çizelge 14. Sporcuların Kıdemine Göre Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonucu

KIDEM	n	Sıra Ortalaması	Sd	KW	p
1-4 yıl	28	90.55	2	20.10	.000
5-9 yıl	49	100.94			
9 yıl ve üstü	83	65.04			
	160				
Homojenlik Testi LS, 3.41 P, 0.35					

p*<.05

Çizelge 14'e bakıldığında, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri, sporcuların kıdemine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [KW (2)= 2.10, p<.05]. Bu bulgu, sporcu kıdeminin antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini belirlemede dolaylı bir öneme sahip olduğunu göstermektedir. Sporcuların sıra ortalamaları dikkate alındığında 5-9 yıl sporculuk yapanların antrenörlerin mesleki etik ilkelere daha yüksek düzeyde uyduklarını belirttikleri görülmektedir.

Sporcu Görüşlerinin Kategoriye Göre Karşılaştırılması

Sporcuların kategorilerine göre, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin t testi analizi sonucu çizelge 15'de yer almıştır.

Çizelge 15. Sporcuların Kategorilerine Göre Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin t Testi Analizi Sonucu

KATEGORİ	n	x	S	Sd	t	p
Gençler	72	304.05	30.35	158	3.91	.010
Büyükler	88	281.23	41.20			

p*<.05

Çizelge 15'e bakıldığında, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri, sporcuların sporculuk yaptıkları kategoriye göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [t(158)= 3.91, p<.05]. Genç sporcular (x=304.05) büyüklere (x=281,23) oranla, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgu sporcuların yaşlarının ilerlemesiyle antrenörlerinin davranışlarını daha bilinçli bir şekilde irdeledikleri şeklinde yorumlanabilir.

Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelerine Uyma Düzeylerine İlişkin Antrenör Görüşlerinin Seçilmiş Faktörlerle İlişkisi

Bu bölümde, antrenörlerin mesleki etik ilkelerine uyma düzeylerine ilişkin görüşlerinin cinsiyete, branşa, yaşa, eğitim düzeyine, mezun olunan alana, kıdeme, kategoriye ve takımın cinsiyetine göre karşılaştırılmasıyla elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Antrenör Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Antrenörlerin cinsiyetine göre mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin t testi analizi sonucu çizelge 16'da yer almıştır.

Çizelge 16. Antrenörlerin Cinsiyetine Göre Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeyine İlişkin t Testi Analizi Sonucu

CİNSİYET	n	X	S	Sd	t	p
Kadın	8	314.63	21.91	42	1.721	.268
Erkek	36	302.62	16.92			

Çizelge 16'ya göre, kadın ve erkek antrenörlerin, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [t(42)= 1.721, p>.05]. Kadın antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri (x= 314.63), erkek antrenörlerin görüşlerinden (x=302.62) daha yüksek görülmektedir.

Antrenör Görüşlerinin Branşa Göre Karşılaştırılması

Antrenörlerin branşlarına göre mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin Kruskal Wallis (verilerin dağılımı homojen olmadığı için) analizi sonucu çizelge 17'de yer almıştır.

Çizelge 17. Antrenörlerin Branşlarına Göre Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeyine İlişkin Kruskal Wallis Analizi Sonucu

BRANŞ	n	Sıra Ortalaması	Sd	KW	p
BİREYSEL	17	20.15	2	.934	.627
İKİLİ	20	24.05			
TAKIM	7	23.79			
	44				
Homojenlik Testi LS, 3.42 P, 0.42					

Çizelge 17'ye bakıldığında, antrenörlerin branşlarına göre mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [KW (2)= .934, p>.05]. Bu bulgu, antrenörlerin branşının mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini belirlemede bir öneme sahip olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Antrenörlerin sıra ortalamaları dikkate alındığında ikili branş antrenörlerinin (x=24.05) en yüksek düzeyde, takım antrenörlerinin (x=23.79) ikinci sırada ve bireysel branş antrenörlerinin (x=20.15) en düşük mesleki etik ilkelere uydukları görülmektedir.

Antrenör Görüşlerinin Yaşa Göre Karşılaştırılması

Antrenörlerin yaşlarına göre mesleki etik ilkelere uyma düzeyine ilişkin varyans analizi sonucu çizelge 18'de yer almıştır.

Çizelge 18. Antrenörlerin Yaşlarına Göre Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeyine İlişkin Varyans Analizi Sonucu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	614.25	2	307.12	.918	.408
Gruplariçi	13722.65	41	334.69		
Toplam	14336.90	43			
Homojenlik Testi LS, .897 P, .416					

Çizelge 18'e bakıldığında, antrenörlerin yaşlarına göre mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [F(2,41)= .918, p>.05]. 42 yaş ve üstü (x=317.00) antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri 18-35 yaş arası (x=312,68) ve 36-41 (x=307.64) yaş arası antrenörlerin görüşlerinden daha yüksek görülmektedir.

Antrenör Görüşlerinin Eğitime Göre Karşılaştırılması

Antrenörlerin eğitimine göre mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin t testi analizi sonucu çizelge 19'da yer almıştır.

Çizelge 19. Antrenörlerin Eğitimine Göre Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin t Testi Analizi Sonucu

EĞİTİM DÜZEYİ	n	X	S	Sd	t	p
İlk-Orta-Lise Üniversite-Y.L.Dok.	17 27	316.88 309.66	18.58 17.83	42	1.28	.962

Çizelge 19'a bakıldığında, antrenörlerin eğitimine göre mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [t(42)=1.28, p>.05]. Üniversite eğitimi almamış antrenörler (x=316,88) mesleki etik ilkelere üniversite eğitimi almış antrenörlere (x=309.66) oranla daha yüksek düzeyde uyduklarını belirtmişlerdir.

Antrenör Görüşlerinin Mezun Olunan Alana Göre Karşılaştırılması

Antrenörlerin mezun oldukları alana göre mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin t testi analizi sonucu çizelge 20'de yer almıştır.

Çizelge 20. Antrenörlerin Mezun Oldukları Alana Göre Antrenörlerin Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin t Testi Analizi Sonucu

ALAN	n	x	S	Sd	t	p
Beden Eğitimi	12	315.75	14.58	25	1.63	.105
Diğer	15	304.80	19.13			

Çizelge 20'ye bakıldığında, antrenörlerin mezun oldukları alana göre mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermemektedir [t(25)= 1.63, p>.05]. Üniversite eğitimi almış antrenörlerden beden eğitimi mezunu olanlar (x= 315.75), diğer yükseköğretim kurumlarından mezun olanlara (x=304.80) oranla, mesleki etik ilkelere daha yüksek düzeyde uyduklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu beden eğitimi bölümlerinden mezun olan antrenörlerin "spor etiği" kavramının daha çok bilincinde olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Antrenör Görüşlerinin Kıdeme Göre Karşılaştırılması

Antrenörlerin kıdemine göre mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin t testi analizi sonucu çizelge 21'de yer almıştır.

Çizelge 21. Antrenörlerin Kıdemine Göre Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin T- testi Analizi Sonucu

KIDEM	n	X	S	Sd	t	p
5-8 Yıl	16	306.31	20.51	42	1.72	.193
9 Yıl ve üstü	28	315.96	16.18			

Çizelge 21'e bakıldığında, antrenörlerin kıdemine göre mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. [t(42)= 1.72, p>.05]. Bu bulgu, antrenörlerin kıdeminin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerini belirlemede bir öneme sahip olmadığını göstermektedir. 9 ve yukarı yıl (x=315.96) antrenörlük yapanların mesleki etik ilkelere daha yüksek düzeyde uyduklarını belirttikleri görülmektedir.

Antrenör Görüşlerinin Kategoriye Göre Karşılaştırılması

Antrenörlerin antrenörlük yaptıkları kategoriye göre mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin t testi analizi sonucu çizelge 22'de yer almıştır.

Çizelge 22. Antrenörlerin Antrenörlük Yaptıkları Kategoriye Göre Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin t Testi Analizi Sonucu

KATEGORİ	n	X	S	Sd	T	p
Gençler	26	314.92	17.63	42	1.08	.859
Büyükler	18	308.88	19.05			

Çizelge 22'ye bakıldığında, antrenörlerin antrenörlük yaptıkları kategoriye göre mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. [t(42)= 1.08, p>.05]. Gençler kategorisinde antrenörlük yapan antrenörlerin (x=314.92) büyükler kategorisindeki antrenörlere (x=308.88) oranla mesleki etik ilkelere daha yüksek düzeyde uyduklarını belirttikleri görülmektedir.

Antrenör Görüşlerinin Takımın Cinsiyetine Göre Karşılaştırılması

Antrenörlerin takımının cinsiyetine göre mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin varyans analizi sonucu çizelge 23'de yer almıştır.

Çizelge 23. Antrenörlerin Takımının Cinsiyetine Göre Mesleki Etik İlkelere Uyma Düzeylerine İlişkin Varyans Analizi Sonucu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	146.72	2	73.36	.212	.810
Gruplariçi	14190.18	41	346.10		
Toplam	14336.90	43			
Homojenlik Testi LS, .666 P, .519					

Çizelge 23'e bakıldığında, antrenörlerin çalıştırdıkları takımın cinsiyetine göre mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır [F(2,41)= .212, p>.05]. Hem kadın hem de erkek sporcuları çalıştıran antrenörler (x=316.13), kadın (x=311.13) ve erkek (x= 311,95) takımları çalıştıran antrenörlerden daha yüksek düzeyde mesleki etik ilkelere uyduklarını belirtmişlerdir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına dayalı sonuçlar ve geliştirilen öneriler yer almıştır.

Sonuçlar

Araştırmanın sonuçları aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

1. Antrenörler için 67 mesleki etik ilke belirlenmiştir.

2. Sporcu ve antrenör görüşlerine dayanarak, antrenörlerin etik ilkelere uyma düzeyleri belirlenmiştir.

Antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri, sporcu ve antrenör görüşlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri sporcu görüşlerinden daha yüksek bulunmuştur.

Sporcular antrenörlerinin mesleki etik ilkeler içinde “sporcu ve seyircileri hakemlere karşı kışkırtmaz”, “antrenmanlarda gerekli bilgiyi sporcularına açık bir şekilde aktarır”, “sporcuların seks objesi olarak görülmelerine izin vermez”, “sporcuları ile cinsel ilişkiye girmez”, “insan haklarına saygılıdır, din, dil, cinsiyet, yaş ve benzeri ayrım yapmaz”, “sporcularının rakibi sakatlamaya yönelik davranışlarına izin vermez” ve “sporcularına kazanmanın iyi bir takım çalışması olduğunu benimsetir” ilkelerine diğer ilkelere göre en yüksek düzeyde uyduklarını belirtirken, “hakemlerle ilgili şikayetlerini yazılı olarak hakemi görevlendiren organizasyona yapar” ilkesine en düşük düzeyde uyduklarını belirtmişlerdir.

Antrenörler ise mesleki etik ilkeler içinde “ sporcularıma sporun yanı sıra eğitimin önemini de vurgularım”, “antrenörlükteki çabam spora ve sporcuya yarar sağlama yönündedir”, “rekabette dürüstlüğe önem veririm, “insan haklarına

saygılıyımdır, din, dil, cinsiyet, yaş ve benzeri ayrım yapmam", "sportmen davranışı teşvik ederim", "zararlı ilaç kullanımına karşı sporcularımı bilgilendirerek önleyici bir tutum sergilerim", "sporcu ve seyircilerimi hakemlere karşı kışkırtmam", "sporcularımı tehlikelerden koruma sorumluluğunu alırım ", "takımda disiplini sağlarken sporcuların kişiliklerine karşı saygılıyımdır ve onları aşağılamam, "sakatlanan sporcularımı uygun tıbbi müdahaleye yönlendirerek, doktor önerilerine göre hareket ederim", "sporcularımla cinsel ilişkiye girmem"," uygun olduklarında sporcularıma sorumluluk vererek yetişmelerini sağlarım" ilkelerine diğer ilkelere göre en yüksek düzeyde uyduklarını belirtirken, "hakemlere karşı daima kontrollü davranırım", "yarışma sırasında hakemlerin verdikleri kararlara saygılıyımdır" ve "hakemlerle ilgili şikayetlerimi yazılı olarak hakemi görevlendiren organizasyona yaparım" ilkelerine en düşük düzeyde uyduklarını belirtmişlerdir. Hem sporcular antrenörlerinin hem de antrenörler kendilerinin hakemlerle ilgili maddelere düşük düzeyde uyduklarını belirtmişlerdir.

3. Antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri, sporcuların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

4. Antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri, sporcuların branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermekle birlikte, ikilli branş sporcuları, bireysel branş sporcularına göre, antrenörlerin mesleki etik ilkelere daha yüksek düzeyde uyduklarını belirtmişlerdir.

5. Antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri, sporcuların yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir .

6. Antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri, sporcuların eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Üniversite eğitimi almış sporcular, üniversite eğitimi almamış sporculara oranla antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin daha düşük olduğunu belirtmişlerdir.

7. Antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri, sporcuların mezun oldukları alana göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Üniversite eğitimi almış sporculardan beden eğitimi mezunu olanlar, diğer yükseköğretim kurumlarından

mezun olanlara oranla, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

8. Antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri, sporcuların kıdemine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. 5-9 yıl sporculuk yapanlar antrenörlerin mesleki etik ilkelere daha yüksek düzeyde uyduklarını belirtmişlerdir.

9. Antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri, sporcuların sporculuk yaptıkları kategoriye göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Genç sporcular büyüklere oranla, antrenörlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

10. Kadın ve erkek antrenörlerin, mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

11. Antrenörlerin branşlarına göre mesleki etik ilkelere uyma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

12. Antrenörlerin yaşlarına göre mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

13. Antrenörlerin eğitimine göre mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

14. Antrenörlerin mezun oldukları alana göre, mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

15. Antrenörlerin kıdemine göre, mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

16. Antrenörlerin antrenörlük yaptıkları kategoriye göre, mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

17. Antrenörlerin çalıştırdıkları takımın cinsiyetine göre mesleki etik ilkelere uyma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır

Öneriler

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak aşağıdaki öneriler ileri sürülebilir.

1. Hem sporcular antrenörlerinin hem de antrenörler kendilerinin hakemlerle ilgili ilkelere en düşük düzeyde uyduklarını belirtmişlerdir. Antrenörlerin hizmetiçi eğitimlerinde hakemlerle ilgili olumlu davranış geliştirmeleri konusuna önem verilmelidir. Ayrıca hakemler için mesleki etik ilkeler belirlenmelidir.

2. Bu çalışma ile “Antrenör Meslek Etik İlkeleri” belirlenmiştir. Antrenörlerin uygulamalarında meslek etiğine uyma düzeylerini artırmak için, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Antrenör Eğitimi Bölümlerinde ve Spor Eğitim Dairesi tarafından düzenlenen Antrenör Eğitimi Kurslarının ders programlarına meslek etiği dersi konulmalıdır.

3. Antrenörlerin meslek etik ilkelerine uyma düzeyleri bu çalışmada milli takımlar düzeyinde ve belirli branşlarda yapılmıştır. Benzeri çalışmalar elit olmayan sporcularla ve diğer branş sporcuları ile yapılabilir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Akarsu, B. (1999). **Ahlak Öğütleri, 1, Mutluluk Ahlakı**. İstanbul: Inkılap Yayınevi.

Aksoy, A. H. (1998). **Eğitim denetiminde etik**. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

American National Youth Sports Coaches Association. (2003). Coaches' Code of Ethics. Retrieved March, 22, 2004. web ,(http,//www.nays.org.)

American Psychological Association (1992**). Ethical Principles of Psychologists and Code of Conduct .**December. Vol, 47 No, 12

Aydın, E. (2001). **Tıp Etiğine Giriş**. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Aydın, İ.P. (2001). **Yönetsel Mesleki ve Örgütsel Etik**. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Aydın, İ. (2003) **Eğitim ve Öğretimde Etik**. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Balcı, A. (1993). **Etkili Okul. Kuram Uygulama ve Araştırma**. Ankara: Erek Ofset.

Balcı, A. (2001). **Sosyal Bilimlerde Araştırma. Yöntem, Teknik ve İlkeler.** Ankara: Pegem Yayıncılık.

Bergmann, D.S. (2000). " The logical connection between moral education and physical education". **Journal of Curriculum Studies**, 32,4, P 561-573.

Bernstein, J., Perlis, C., Bortolozzi, A. (2004)." Normative ethics in sports medicine". **Clinical Orthopadies and Related Research**, 402. P, 309-318.

Billington, R. (1997). **Felsefeyi Yaşamak.** (Çeviren, Abdullah Yılmaz). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

British Institute of Sports Coaches (2001, September) Code of Ethics for Atletics and Conduct for Sport Coaches Retrieved April 26, 2002, web, (http,//www. Brainmac.demon.co.uk/ukethics.htm)

Bucher, C. A. ; Wuest, D. A. (1987). **Foundation of Physical Education and Sport.** Santa Clara: Times Mirrow Mosby College Publishing.

Bucher, A. C.; Wuest A. D. (1999). **Foundations of Physical Education Exercise and Sport.** Newyork: McGraw-Hill Companies.

Büyüköztürk, Ş. (2003). **Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı. İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum.** (3. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.

Canadian Professional Coaches Association (2003) Coaching Code of Ethics Principles and Ethical Standart Retrieved January 20, 2004.(http://www.coach.ca/member/ethicse.htm).

Carry, D. (1998) What moral educational significance has physical education? A question in need of disambiguation, In M.J.McName and S.J. Parry (Eds). **Ethics and Sport**. P,119-133. London. E. And FNSPON.

Cevizci, A. (2002). **Etiğe Giriş**. İstanbul: Paradigma Yayınları.

Cushion,C.J.; Armour, K.M.; Jones, R.L. (2003). Coach education and continuing professional development , experiences and learning to coach. **QUEST,**55 P,215-230.

Çakır, R. (1999). **İlköğretim okul müdürlerinin etik davranışlarının incelenmesi**. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

DeSensi, T. J.; Rosenberg, D. (1996). **Ethics in Sport Management.** USA,. Fıtness Information Technology Inc: Pepper Press.

Dixon, N. (2001). “The ethics of supporting sports teams.” **Journal of Applied Philosophy**,18, P,149-158.

Edgar, A. (1998). “ Sports ethics”. **Encyclopedia of Applied Ethics**, 4. P. 207-223.

Engil, C. (2000). Meslek ve Öğretmenlik Mesleği. Veysel Sönmez (Editör). **Öğretmenlik Mesleğine Giriş**. Ankara: Anı Yayıncılık.

Erkal, M., Güven, Ö., Ayan, D. (1998). **Sosyolojik Açıdan Spor.** İstanbul: Der Yayınları.

Fain, G. (1992). “Ethics in health, physical education, recration and dance”. Erıc clearinghouse on teacher education Washington DC.00-04-1992, P.1-4. Eric Identifier, ED342775 Web, http,//www.ed.gov/databases/ERIC Digest/ed342775.html.

Fain, G.S.,Gillespie, K.A.(1990). “Professional ethics and ıntellectual property – a national study “journal of physical education recreation dance. March, 1991. P,88-95. Web,http//proguest.umi.com/pqd.web.

Gary, B. (1986).” Ethics in professional sports”. **Humanist**. 46, 6. P, 303-32.

Grossing, S. (1992). Beden Spor Hareket. (Çeviren, Adnan Orhun, Metin Sayın) **I. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu.**19-21 Aralık 1991. Meb Basımevi.

Haynes, F. (2002). **Eğitimde Etik**. (Çeviren, Semra Kunt Akbaş). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Holt, R. (2000). “The discourse ethics of sports print journalism”. **Culture, Sport, Society**, 44,P,149-158.

Hovardaoğlu, S. (2000). **Davranış bilimleri için araştırma teknikleri.** Ankara: Ve-Ga Yayınları.

International Coaches Federation (May ,2003) ICF Standart of Ethical Conduct. Retrieved October 25 2003. Web, (http://www.ıcfoffice@coachfederation.org).

Janelle, K., Taylor, G. (1994).” A code of ethics for physical education major”. **Physical Educator** 51, 3. P, 144-148.

Johnson, C. (1984). Assistant Club Coach. **Coaching Theory Manuel. British Amateur Athletic Board**, London :BAAB Publishing.

Kahraman, N. (2003). **İlköğretim müfettişlerinin mesleki etik ilkeleri ve bu ilkelere uyma düzeyleri**. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kant, I. (1982). Ahlak Metafiziğinin Temelleri, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Kıranlı, S. (2002). **Ortaöğretim yöneticilerinin etik ilkelere uyma ve etik ikilemleri çözümleme yeterliliği.** Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Kretchman, R. T.,Morgan, J.M., Meier, K.V. (1994). **Philosophic Injury In Sport** . USA. Human Kinetics.

Kuçuradi, İ. (1997) **Uludağ Konuşmaları**. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınlar.

Kuçuradi, İ. (1999). **Etik.** Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.

Kuçuradi, İ. (2000). **Felsefi Etik ve Meslek Etikleri**. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.

Kultgen, J. (1988). **Ethics and Professionalizm** :Philadelphia, University of Pennslyvania Pres.

Lankard, B. A. (1991). “Resolving ethical dilemmes in the workplace a new focus for career development”. ERIC Clearinghouse No, CE 058749, 1991, P, 3-1. **Eric Identifier, ED334468. Web,//askeric.org/plweb-cqi/fastweb.**

Meydan Larousse. (1992) Cilt,2 s.23 Ankara.

Nuttall, J. (1997). **Ahlak Üzerine Araştırmalar**. (Çeviren, Abdullah Yılmaz). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Özbek, Ö. (2003). **Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri ve bu ilkelere uyma düzeyleri**. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özer, K. (1990). **Sporda Eğitim ve Öğretim.** Spor Şurası Bildirileri, Ankara: Başbakanlık GSGM Yayını.

Pehlivan, İ. (1997) Eğitim Yöneticilerinin Etik Davranışları Üzerine Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.

Penney, D.; Chandler, T. (2000). Physical education, what future(s)? **Education and Society**. 5,1.

Pieper, A. (1999). **Etiğe Giriş**. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Pritchard, J. (1988). Codes of ethics. **Encyclopedia of Applied Ethics**. 1 : California Academic Pres.

Robert, F. Priest, J.V. Krause, J. Besch (1999).” Four year changes in college athletes ethical value choices in sports situations”. **Research Ouarterly for Exercise and Sport** . 70, 2. P,170-178.

Sevim, Y. ; Tuncel, F. ; Erol, E. ; Sunay, H. (2001). **Antrenör Eğitimi ve İlkeleri**. Ankara: Gazi Kitapevi.

Sezen, G., Yıldıran, İ. (2003). “Profesyonel ve Amatör Futbolcuların Fair Play Anlayışları” **Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi**. 10-11 Ekim-2003. Ankara: Sim Matbaacılık . P, 13-20.

Singleton, E.C. (2003).” Rules? Relationships?: a feminist analysis of competition and fair play in physical education” **QUEST**, 55. P, 495-209.

Spencer, F.A. (1996). “Ethics in physical education and sport education”.JOPERD, 67. P,37-39

Sports Medicine Australia (2003). Sports Trainers. Retrieved March,22, 2004. web,http,//www.sma.org.au/about/ethics.asp

Şahin, H. M. (2002) **Beden Eğitimi ve Sporda Temel Kavramlar.** Gaziantep: Nobel Yayınları.

Tabachnick, B. G. ; Fidell, L.S. (2001). **Using multivariate statistics** (Fourth edition). Boston: Ally and Bacon.

Tatlıdil, H. (1992). **Uygulamalı çok değişkenli istatistiksel analiz.** Ankara: Akademi Matbaası.

United Kingdom Coaching Strategy Association (2002, April).Sport Coach, Coaching. Retrieved April 26, 2002, web,http,//www.brainmac.demon.co.uk/coaching.htm

Vanek, M. (1971**). The Coaches' Role and Attitutes Proceedings of International Symposium on the Art and Siences of Coaching**. Canada. F.I. Production

William C.; Davis, K.; Post, E.J. (1988) **Business and Society, Coporate Strategy, Publicy, Ethics**. USA : Mc. Graw Hill Publishing Company.

Williams, B. (1985). **Ethics And The Limits Of Philophy**. USA. Harward University : Pres Cambridge Massachusetts.

Whithead, M. (1998) "Sport ethics and education". **Sport Education and Society**. 3,2. P, 239-241.

Ze, M. (2003) "Ethical dilemmas in sport psychology, discussion and recomendations for practice". Professional Psychology- Research and Practice. 34,(6), p,601. **web,http,//wos10.isiknowledgw.com**

EKLER

EK -1

Tablo 1: Antrenörlük Eğitimi Bölümü Lisans Programı (Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Örneği)

BİRİNCİ YARIYIL	**İKİNCİ YARIYIL**
Atatürk ilke ve İnk. Tarihi I	Atatürk İlke Ve Ink. Tarihi II
Türk Dili I	Türk Dili II
Mesleki İngilizce I	Mesleki İngilizce II
İnsan Anatomisi ve Kinesiyoloji	Fizyoloji
Antrenörlük Mesleğine Giriş	Biyomekanik
Spor Organizasyonu ve Yönetim	Genel Psikoloji
Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş	Yüzme
Genel Jimnastik	Atletizm I
ÜÇÜNCÜ YARIYIL	**DÖRDÜNCÜ YARIYIL**
Mesleki İngilizce III	Mesleki İngilizce IV
Araştırma Teknikleri ve İstatistik	Güzel Sanatlar (Resim- Müzik)
Spor Psikolojisi	Spor Sakatlıklarından Korun. Ve Reh.
Sporcu Beslenmesi	Bilgisayar
Atletizm II	Antrenman Bilgisi
Basketbol	Hentbol
Futbol	Voleybol
*Seçmeli Ders I	Seçmeli Ders II
BEŞİNCİ YARIYIL	**ALTINCI YARIYIL**
Mesleki □ngilizce V	Mesleki İngilizce VI
Egzersiz Fizyolojisi I	Spor Sosyolojisi
Psikomotor Gelişim	Sporcu Sağlığı
Özel Alan Teknik Taktik Eğitimi	Sporda Beceri Öğrenimi
Güreş	Antrenman Uygulaması ve Alan Test.
Sportif Ritmik Jimnastik	Antrenör Eğitimi ve İlkeleri
Seçmeli Ders III	Özel Alan Teknik ve Taktik Eğitimi II
Seçmeli Ders IV	Seçmeli Ders V
YEDİNCİ YARIYIL	**SEKİZİNCİ YARIYIL**
Meslek Hayatı için İngilizce	Meslek Hayatı için İngilizce II
Rekreasyon	Antrenörlük Eğitimi Uygulaması II
Egzersiz Fizyolojisi II	Karşılaştırmalı Antrenör Eğitim Prog.
Sporda Kondisyon	Antrenörlük Eğitimi Semineri
Antrenörlük Eğitimi Uygulaması I	Yetenek Ölçümü ve Yönlendirme
Antrenman Planlaması	Kronik Hastalıklar ve Egzersiz
Seçmeli Ders VI	Seçmeli Ders VII
	Seçmeli Ders VIII

- Seçmeli dersler arasında da antrenör etik eğitimi ile ilgili herhangi bir ders bulunmamaktadır.

Tablo 2 : Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Eğitim Dairesi Başkanlığınca Gerçekleştirilen Antrenör Eğitim Programı

Dersin Adı **A. TEMEL EĞİTİM PROGRAMI**	**I. Kademe**	**II. Kademe**	**III. Kademe**	**IV. Kademe**	**V. Kademe**
Spor Anatomisi	✓	✓	✓		
Spor Fizyolojisi	✓	✓	✓	✓	
Genel Antrenman Bilgisi	✓	✓	✓	✓	
Spor ve Beslenme	✓	✓	✓		
Spor Sosyolojisi		✓	✓		
Spor Psikolojisi	✓	✓	✓	✓	✓
Sporda Yönetim ve Organizasyon	✓	✓	✓	✓	✓
Dersin Adı	**I. Kademe**	**II. Kademe**	**III. Kademe**	**IV. Kademe**	**V. Kademe**
Sporcu Sağlığı	✓	✓	✓		
Biomekanik			✓	✓	✓
Sporda Öğretim Yöntemleri	✓	✓			
Sporda Genel Teknik Taktik Öğretim İlkeleri			✓	✓	
Beceri Öğrenimi	✓	✓	✓	✓	
Psikomotor Gelişim	✓	✓			
Sporda Psikolojik Yardım Becerileri					✓
Sporda Ölçme ve Değerlendirme	✓	✓			
Sporun Sosyal Psikolojisi				✓	
Dersin Adı	**I. Kademe**	**II. Kademe**	**III. Kademe**	**IV. Kademe**	**V. Kademe**
Sporda Zihinsel Antrenman Teknikleri					✓
Yetenek Seçimi ve İlkeleri	✓			✓	✓
Müsabaka Analizleri ve İstatistik				✓	
Motivasyon Teknikleri ve Hedef Belirleme				✓	
Beslenme Kaynaklı Ergojenik Yardım				✓	✓
Spor Pazarlama					✓
Antrenörlük Eğitimi ve İlkeleri				✓	
B. ÖZEL EĞİTİM PROGRAMI					
Üst Düzey Antrenman Planlaması ve Programlanması				✓	
Özel Kondisyon Antrenmanı ve Metodları					✓
Müsabaka Yönetimi ve İlkeleri					✓
Antrenörlük Uygulamasında Yeni Arayış ve Gelişmeler					✓
Özel Antrenman Bilgisi	✓	✓	✓	✓	✓
Spor Dalı Gözlem ve Değerlendirme		✓			
Spor Dalı Oyun Kuralları	✓				
Spor Dalı Teknik Taktik	✓	✓	✓		
Üst Düzey Teknik Antrenman					✓
Üst Düzey Taktik Antrenman					✓
Üst Düzey Teknik Taktik					✓
Kurs Bitirme Projesi				✓	✓

EK-3

ANTRENÖRLERİN ETİK İLKELERE UYMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN ANTRENÖR VE SPORCU GÖRÜŞLERİ (ANTRENÖR ANKETİ)

Değerli antrenörler,

Bu araştırmayla, görevlerinizi yerine getirirken mesleki etik ilkelere ne düzeyde uygun davrandığınızın belirlenmesi amaçlanmaktır. Bu nedenle anket sorularını içten ve eksiksiz yanıtlamanız araştırmanın amacına ulaşmasını sağlayacaktır. Elde edilen bilgiler araştırma kapsamı dışında herhangi bir amaçla kullanılmayacaktır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Semiyha DOLAŞIR
(Ank. Üni. Eği. Bil. Ens. Doktora Öğrencisi)

BÖLÜM I
KİŞİSEL BİLGİLER

1. Branşınız (Lütfen yazınız)----------
2. Cinsiyetiniz ( ) Erkek ( ) Kadın
3. Yaşınız ( ) 18-23 yaş ( ) 24-29 yaş ( ) 30-35 yaş ( ) 36-41 yaş ( ) 42 yaş ve yukarı
4. Eğitim Düzeyiniz **( )** İlkokul ( ) Ortaokul( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Y.Lisans-Doktora
5. En Son Mezun Olduğunuz Okul ve Bölüm ( ) Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ( ) Diğer
6. Antrenörlükteki Hizmet Yılınız ( ) 1 – 4 yıl ( ) 5 – 8 yıl ( ) 9 yıl ve yukarısı
7. Şu Anda Antrenörlük Yaptığınız Kategori **( )** Minik ( ) Yıldız ( ) Genç ( ) Büyük
8. Antrenörlük Yaptığınız Takımın Cinsiyeti ( ) Kız Takımı ( ) Erkek Takımı ( ) Bireysel Karışık
9. Antrenörlük Yaptığınız İl (Lütfen yazınız)……..

BÖLÜM II

Bu bölümde görevlerinizi yaparken uymanız beklenen mesleki etik ilkeler yer almaktadır. Bu ilkelere ne düzeyde katıldığınızı karşısındaki seçeneğe çarpı (X) koyarak belirtiniz.

1 Kesinlikle katıl**mı**yorum
2 Katıl**mı**yorum
3 Kararsızım
4 Katı**lı**yorum
5 Kesinlikle katı**lı**yorum

İLKELER	Katılma Düzeyi				
	1	2	3	4	5
1. İşimle ilgili profesyonel karar alırım,					
2. Meslektaşlarımın değer, tutum ve benden farklı olan fikirlerine saygı gösteririm,					
3. Antrenmanlarda gerekli bilgiyi sporcularıma açık bir şekilde aktarırım,					
4. İnsan haklarına saygılıyımdır, din, dil, cinsiyet, yaş ve benzeri ayrım yapmam,					
5. Takım içinde uyumu korumada tarafsız davranırım,					
6. Toplumun antrenöre duyduğu saygıyı azaltacak davranışlardan kaçınırım,					
7. Sahip olduğum yeterlilikleri abartmam,					
8. Antrenörlükteki çabam spora ve sporcuya yarar sağlama yönündedir,					
9. Yeterli olduğum konularda sorumluluk alırım,					
10. Yarışmanın gerginleştiği anlarda soğukkanlı davranırım,					
11. Kişisel problemlerimi işine yansıtmam,					
12. Olumlu sportif davranış öğretimi konusunda çaba harcarım,					
13. Yarışma ve antrenmanlarda sporcularıma güvenli bir çevre sağlarım,					
14. Mesleğimi iyi bir şekilde yerine getirebilmek için kendimi sürekli geliştiririm,					
15. Sahada her hangi bir tütün maddesi / alkollü içecek kullanmam,					
16. Küfürlü ve argo bir dil kullanmam,					
17. Sportmen davranışı teşvik ederim,					
18. Yasalarca herhangi bir zorunluluk olmadıkça bağlı bulunduğum kurumla (finansal, transfer politikası v.b.) ve sporcularımla ile ilgili bilgileri (kişisel problemleri, ailevi bilgileri v.b.) gizli tutarım,					
19. Rekabette dürüstlüğe önem veririm,					
20. Yarışma kurallarına saygılıyımdır,					
21. Yazılı kurallara olduğu kadar yazılı olmayan kurallara da (fair play) sadık kalırım,					
22. Yarışma sırasında hakemlerin verdikleri kararlara saygılıyımdır,					
23. Sporcularımı ve seyircilerimi hakemlere karşı kışkırtmam,					

24. Hakemlerle ilgili şikayetlerimi yazılı olarak hakemi görevlendiren organizasyona yaparım,					
25. Hakemlere karşı daima kontrollü ve seviyeli davranırım,					
26. Diğer antrenör ve kulüpleri eleştirirken küçültücü ifadeler kullanmam,					
27. Sporu koruma ve geliştirme sorumluluğuna sahibimdir,					
28. Çeşitli organizasyonlar (kamp yerleri, yemek, vb) için öneride bulunduğumda tarafsızımdır ve birden fazla öneri veririm,					
29. Başarısızlığa sebep gösterirken gerçekçiyimdir,					
30. Basın toplantısı ya da toplum önündeki konuşmalarda doğru bilgi veririm,					
31. Sporcu ve seyircilerin bulunduğu ortamlarda resmi makamların temsilcileri ile tartışmaktan kaçınırım,					
32. Sporcularım için örnek bir kişiyimdir,					
33. Sporcularımın sağlık ve güvenliklerini kazanmanın öneminden üstün tutarım,					
34. Sporcularımın rakibi sakatlamaya yönelik davranışlarına izin vermem,					
35. Performansı yeterli olmayan sporcuya gerçek dışı vaatte bulunmam,					
36. Sakatlanan sporcuları uygun tıbbi müdahaleye yönlendirerek, doktor önerilerine göre hareket ederim,					
37. Sakatlanan sporcuyu oyundan alırım,					
38. Yarışma esnasında karşı takımın sporcularıyla sözlü ya da fiziksel olarak çatışmam,					
39. Sporcular arasında ayrımcılık yapmam,					
40. Sporcularımla cinsel ilişkiye girmem,					
41. Sporcuların seks objesi olarak görülmelerine izin vermem,					
42. Sporcularımı tehlikelerden koruma sorumluluğunu alırım,					
43. S–orcularımın kişisel -ailevi sorunlarına yardım ederim,					
44. Kendi sporcularım dışındaki sporculara da ihtiyaçları olduğu durumda destek veririm,					
45. Sporcuların sigara ve alkol **kullanmamalarını** desteklerim,					
46. Sporcu performansını belirlenmiş standartlar dahilinde değerlendirerek geri bildirim veririm,					
47. Her bir sporcunun varlığına saygı duyarım,					
48. Sporcularımı toplum önünde eleştirerek aşağılamam, küçük düşürmem,					
49. Sporcularımın gelişimine katkı sağlayacak her türlü alan uzmanları ile işbirliği içinde bulunurum,					
50. Sporcularımı röportaj esnasında nasıl davranmaları gerektiği konusunda bilgilendiririm,					
51. Sporcuların yaş, deneyim, beceri, fiziksel ve psikolojik durumlarına uygun aktiviteler yaptırırım,					
52. Sporculara zarar verebilecek antrenman tekniklerinden kaçınırım,					
53. Malzeme seçiminde sporcuların güvenliğine dikkat ederim,					
54. Sakatlanmış sporcuların yarışmalara devamı kararını verirken, sporcuların gelecekteki sağlıklarını ön plana alarak, sakatlıktan tam olarak iyileşmeden antrenmanlara dönmelerine izin vermem,					
55. Uygun olduklarında sporcularıma sorumluluk vererek yetişmelerini sağlarım,					
56. Zararlı ilaç kullanımına karşı sporcularımı bilgilendirerek önleyici bir tutum sergilerim,					
57. Takımda disiplini sağlarken sporcuların kişiliklerine karşı saygılıyımdır ve onları aşağılamam,					
58. Profesyonel olmayan sporculardan antrenman için talep ettiğim süre sporcuların öğrenimleri ve akademik gelişimleri için ayrılan süreyi etkilemez,					
59. Sporcular ve aileleri ile sporcuların takım içerisindeki hak ve sorumlulukları ile ilgili iletişim kurarım,					
60. Sporcularıma sporun yanı sıra eğitimin önemini de vurgularım,					
61. Sporcularıma kazanmanın iyi bir takım çalışmasının sonucu olduğunu benimsetirim,					
62. Sporcularıma antrenmanın amaçlarını açıklarım,					
63. Sporcularıma doktor reçete ile yazmadıkça her hangi bir ilaç kullanımı konusunda tavsiyede bulunmam,					
64. Sporcuları cezalandırırken kişiliklerine zarar vermem,					
65. Sporcuları cezalandırırken performanslarına zarar vermem,					
66. Sporcularıma kuralların uygulanma amaçlarını açıklarım,					
67. Sporcularımı her zaman yarışmaların yazılı kuralları ile yarışmanın ruhuna bağlı kalarak oynamaları yönünde etkilerim,					

EK-4

ANTRENÖRLERİN ETİK İLKELERE UYMA DÜZEYLERİNE İLİŞKİN ANTRENÖR VE SPORCU GÖRÜŞLERİ (SPORCU ANKETİ)

Değerli sporcular,

Bu araştırmayla, antrenörlerinizin görevlerini yerine getirirken mesleki etik ilkelere ne düzeyde uygun davrandıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle anket sorularını içten ve eksiksiz yanıtlamanız araştırmanın amacına ulaşmasını sağlayacaktır. Elde edilen bilgiler araştırma kapsamı dışında herhangi bir amaçla kullanılmayacaktır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Semiyha DOLAŞIR
(Ank. Üni. Eği. Bil. Ens. Doktora Öğrencisi)

BÖLÜM I
KİŞİSEL BİLGİLER

10. branşınız (Lütfen yazınız)----------
11. Cinsiyetiniz ( ) Erkek ( ) Kadın
12. Yaşınız ( ) 18-23 yaş ( ) 24-29 yaş ( ) 30-35 yaş ( ) 36-41 yaş ( ) 42 yaş ve yukarı
13. Eğitim Düzeyiniz **( )** İlkokul ( ) Ortaokul( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Y.Lisans-Doktora
14. En Son Mezun Olduğunuz Okul ve Bölüm ( ) Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ( ) Diğer
15. Sporculuktaki Kıdeminiz ( ) 1 – 4 yıl ( ) 5 – 8 yıl ( ) 9 yıl ve yukarısı
16. Şu Anda Sporculuk Yaptığınız Kategori **( )** Minik ( ) Yıldız ( ) Genç ( ) Büyük
17. Sporculuk Yaptığınız Takımın Cinsiyeti ( ) Kız Takımı ( ) Erkek Takımı ( ) Bireysel Karışık
18. Sporculuk Yaptığınız İl (Lütfen yazınız)……..

BÖLÜM II

Bu bölümde antrenörlerin görevlerini yaparken uymaları beklenen etik ilkeler yer almaktadır. Bu ilkelere **ANTRENÖRÜNÜZÜN NE DÜZEYDE** katıldığını karşısındaki seçeneğe çarpı (X) koyarak belirtiniz.

6 Kesinlikle katıl**mı**yorum
7 Katıl**mı**yorum
8 Kararsızım
9 Katı**lı**yorum
10 Kesinlikle katı**lı**yorum

İLKELER	Katılma Düzeyi				
Antrenörüm;	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
1. İşiyle ilgili profesyonel karar alır,					
2. Meslektaşlarının değer, tutum ve kendisinden farklı olan fikirlerine saygı gösterir,					
3. Antrenmanlarda gerekli bilgiyi sporcularına açık bir şekilde aktarır,					
4. İnsan haklarına saygılıdır, din, dil, cinsiyet, yaş ve benzeri ayrım yapmaz,					
5. Takım içinde uyumu korumada tarafsız davranır,					
6. Toplumun antrenöre duyduğu saygıyı azaltacak davranışlardan kaçınır,					
7. Sahip olduğu yeterlilikleri abartmaz,					
8. Antrenörlükteki çabası spora ve sporcuya yarar sağlama yönündedir,					
9. Yeterli olduğu konularda sorumluluk alır,					
10. Yarışmanın gerginleştiği anlarda soğukkanlı davranır,					
11. Kişisel problemlerini işine yansıtmaz,					
12. Olumlu sportif davranış öğretimi konusunda çaba harcar,					
13. Yarışma ve antrenmanlarda güvenli bir çevre sağlar,					
14. Mesleğini iyi bir şekilde yerine getirebilmek için kendini sürekli geliştirir,					
15. Sahada her hangi bir tütün maddesi / alkollü içecek kullanmaz,					
16. Küfürlü ve argo bir dil kullanmaz,					
17. Sportmen davranışı teşvik eder,					
18. Yasalarca herhangi bir zorunluluk olmadıkça bağlı bulunduğu kurumla (finansal, transfer politikası v.b.)ve sporcuları ile ilgili bilgileri (kişisel problemleri, ailevi bilgileri v.b.)gizli tutar,					
19. Rekabette dürüstlüğe önem verir,					
20. Yarışma kurallarına saygılıdır,					
21. Yazılı kurallara olduğu kadar yazılı olmayan kurallara da (fair play) sadık kalır,					
22. Yarışma sırasında hakemlerin verdikleri kararlara saygıdır,					
23. Sporcularını ve seyircilerini hakemlere karşı kışkırtmaz,					
24. Hakemlerle ilgili şikayetlerini yazılı olarak hakemi görevlendiren organizasyona yapar,					

25. Hakemlere karşı daima kontrollü ve seviyeli davranır,					
26. Diğer antrenör ve kulüpleri eleştirirken küçültücü ifadeler kullanmaz,					
27. Sporu koruma ve geliştirme sorumluluğuna sahiptir,					
28. Çeşitli organizasyonlar (kamp yerleri, yemek, vb) için öneride bulunduğunda tarafsızdır ve birden fazla öneri verir,					
29. Başarısızlığa sebep gösterirken gerçekçidir,					
30. Basın toplantısı ya da toplum önündeki konuşmalarda doğru bilgi verir,					
31. Sporcu ve seyircilerin bulunduğu ortamlarda resmi makamların temsilcileri ile tartışmaktan kaçınır,					
32. Sporcuları için örnek bir kişidir,					
33. Sporcularının sağlık ve güvenliklerini kazanmanın öneminden üstün tutar,					
34. Sporcularının rakibi sakatlamaya yönelik davranışlarına izin vermez,					
35. Performansı yeterli olmayan sporcuya gerçek dışı vaatte bulunmaz,					
36. Sakatlanan sporcuları uygun tıbbi müdahaleye yönlendirerek, doktor önerilerine göre hareket eder,					
37. Sakatlanan sporcuyu oyundan alır,					
38. Yarışma esnasında karşı takımın sporcularıyla sözlü ya da fiziksel olarak çatışmaz,					
39. Sporcular arasında ayrımcılık yapmaz,					
40. Sporcularıyla cinsel ilişkiye girmez,					
41. Sporcuların seks objesi olarak görülmelerine izin vermez,					
42. Sporcularını tehlikelerden koruma sorumluluğunu alır,					
43. S–orcularının kişisel -ailevi sorunlarına yardım eder,					
44. Kendi sporcuları dışındaki sporculara da ihtiyaçları olduğu durumda destek verir,					
45. Sporcuların sigara ve alkol **kullanmamalarını** destekler,					
46. Sporcu performansını belirlenmiş standartlar dahilinde değerlendirerek geri bildirim verir,					
47. Her bir sporcunun varlığına saygı duyar,					
48. Sporcularını toplum önünde eleştirerek aşağılamaz, küçük düşürmez,					
49. Bünyesinde çalışan sporcuların gelişimine katkı sağlayacak her türlü alan uzmanları ile işbirliği içinde bulunur,					
50. Sporcularını röportaj esnasında nasıl davranması gerektiği konusunda bilgilendirir,					
51. sporcuların yaş, deneyim, beceri, fiziksel ve psikolojik durumlarına uygun aktiviteler yaptırır,					
52. Sporculara zarar verebilecek antrenman tekniklerinden kaçınır,					
53. Malzeme seçiminde sporcuların güvenliğine dikkat eder,					
54. Sakatlanmış sporcuların yarışmalara devamı kararını verirken, sporcuların gelecekteki sağlıklarını ön plana alarak sakatlıktan tam olarak iyileşmeden antrenmanlara dönmelerine izin vermez,					
55. Uygun olduklarında sporcularına sorumluluk vererek yetişmelerini sağlar,					
56. Zararlı ilaç kullanımına karşı sporcularını bilgilendirerek önleyici bir tutum sergiler,					
57. Takımda disiplini sağlarken sporcuların kişiliklerine karşı saygılıdır ve onları aşağılamaz,					
58. Profesyonel olmayan sporculardan antrenman için talep ettiği süre sporcuların öğrenimleri ve akademik gelişimleri için ayrılan süreyi etkilemez,					
59. Sporcular ve aileleri ile sporcuların takım içerisindeki hak ve sorumlulukları ile ilgili iletişim kurar,					
60. Sporcularına sporun yanı sıra eğitimin önemini de vurgular,					
61. Sporcularına kazanmanın iyi bir takım çalışmasının sonucu olduğunu benimsetir,					
62. Sporcularına antrenmanın amaçlarını açıklar,					
63. Sporcularına doktor reçete ile yazmadıkça her hangi bir ilaç kullanımı konusunda tavsiyede bulunmaz,					
64. Sporcuları cezalandırırken kişiliklerine zarar vermez,					
65. Sporcuları cezalandırırken performanslarına zarar vermez,					
66. Sporcularına kuralların uygulanma amaçlarını açıklar,					
67. Sporcularını her zaman yarışmaların yazılı kuralları ile yarışmanın ruhuna bağlı kalarak oynamaları yönünde etkiler,					